

- ✦ Aalten
- ✦ Beltrum
- ✦ Bredevoort
- ✦ Eibergen
- ✦ Groenlo
- ✦ Harreveld
- ✦ Lichtenvoorde
- ✦ Lievelede
- ✦ Mariëvelde
- ✦ Meddo
- ✦ Neede
- ✦ Rekken
- ✦ Rietmolen
- ✦ Vragender
- ✦ Winterswijk
- ✦ Zieuwent

Laudato Si'

Advenstsactie

Advent en Kerstmis

Lichtjestocht Winterswijk

Klokken luiden nog in Meddo

Van de redactie

U hebt in de eerste week van de advent dit eerste nummer van de Verbinding jaargang 2 ontvangen. Op de eerste zondag van de advent begon een nieuw kerkelijk jaar. In vier weken zien we verwachtingsvol het licht week na week groeien. In de kerstnacht, de geboorte van Jezus Christus, gaat een groot Licht op. Licht voor donkere avonden, maar ook voor donkere harten en Licht voor onze donkere wereld. Het is Licht van de Vredevorst. Wereldwijd snakken veel mensen naar vrede en een nieuwe toekomst. Vrede op aarde begint in ons hart!

De pastorale column gaat over dat Licht en over hoop in de duisternis.

In deze decembermaand bereiden de geloofsgemeenschappen zich allen op eigen wijze voor op de kerstvieringen. Op de derde adventszondag neemt de geloofsgemeenschap van Harreveld afscheid van hun kerkgebouw met de laatste Eucharistieviering. Daarna is het gebouw aan de goddelijke eredienst onttrokken en zal het een andere bestemming krijgen. Dit soort momenten zijn emotionele keerpunten in de geschiedenis van een gemeenschap. Er wordt vooruit gekeken. Hoe wordt lokaal geloven, zonder kerk, vorm gegeven?

Een nieuw jaar geeft ook weer nieuwe kan-

sen. Met vertrouwen bouwen we aan de toekomst van onze parochie in de Oost-Achterhoek. Het parochiebestuur schrijft over het belang van goede onderlinge communicatie en doet verslag van overlegmomenten met de geloofsgemeenschappen. Zorgen zijn er, zoals onder andere de hoge energierekening. Voor de komende vieringen is het goed dat u een extra trui of warme jas aantrekt, want de kachel brandt in de kerken minimaal. Zorgen zijn er ook over het behoud van onze aarde. Paus Franciscus heeft daar in 2 encyclieken aandacht voor gevraagd. In een gesprek met diaken Reuling, over de encycliek "Laudato Si", wordt nog eens duidelijk dat wij allemaal een grote verantwoordelijkheid hebben voor de klimaatproblematiek en dat ingrijpende veranderingen nodig zijn. Op het einde van het jaar past ook een woord van dank aan alle locatiecorrespondenten en mijn mede redactieleden die elke keer er voor zorgen dat nieuws wordt aangeleverd, zodat dit blad en de Nieuwsbrief kunnen verschijnen. Met enthousiasme en vertrouwen gaan we in het nieuwe jaar 2023 verder. Van harte wens ik u/jou, mede namens Luuk, Vincent, Gerard en Berry een zalig en fijn kerstfeest toe en voor het nieuwe jaar: vrede en alle goeds!

Diaken Cor Peters

Redactie blad

Luuk Kouijzer, coördinator
E: redactie@paulus-ludger.nl
Diaken Cor Peters
Berry Brockötter
Vincent Stapelbroek

Redactie nieuwsbrief

Gerard Bartels, coördinator
E: nieuwsbrief@paulus-ludger.nl
Diaken Cor Peters
Berry Brockötter
Vincent Stapelbroek

Beheer website

Luuk Kouijzer, coördinator
E: webmaster@paulus-ludger.nl
Gerard Bartels
Vincent Stapelbroek

Website

www.paulus-ludger.nl
facebook.com/HHpaulusludger

Volgende nummer

Het volgende nummer verschijnt 6 februari 2023. De uiterste inleverdatum voor kopij is 20 januari 2023. Het volgende nummer omvat de periode 13 februari t/m 23 april 2023.

Bezorging

Heeft u vragen of opmerkingen omtrent de bezorging van de Verbinding? Wilt u het parochieblad ontvangen? Neem contact op met het secretariaat van uw locatie.

Omslagfoto

Foto: Vincent Bokkers.
Kerstmis in Harreveld

PASTORALE NOODWACHT:

T: 06-190 17 292

Spoedeisende pastorale zaken, zoals ziekenzalving en melding uitvaart

Eucharistisch centrum

H. Calixtusbasiliek
Nieuwstad 12, 7141 BD Groenlo

Parochiesecretariaat

Francis Poelhuis, Angela Röeling
Nieuwstad 12, 7141 BD Groenlo
T: 0544-46 46 63

E: secretariaat@paulus-ludger.nl
Openingstijden:
ma t/m do 9:00 uur t/m 12:00 uur.

Pastorale team

H. de Jong, pastoor
E: h.dejong@paulus-ludger.nl
T: 06 -123 79 793

C. Peters, diaken
E: c.peters@paulus-ludger.nl
T: 06 -510 36 579

C. Roetgerink, pastoraal werkster
E: c.roetgerink@paulus-ludger.nl
T: 06 -207 39 564

Ondersteuning pastorale team

M. Sium, diaconaal assistent
m.sium@paulus-ludger.nl
S. Meijerink, catechetisch assistent
s.meijerink@paulus-ludger.nl

Parochiebestuur-DB

Pastoor H. de Jong, voorzitter
Jos Rosendaal, vice-voorzitter
E: vice-voorzitter@paulus-ludger.nl
Johannes Hoekstra, secretaris
E: secretaris@paulus-ludger.nl
Ton de Vries, penningmeester
E: penningmeester@paulus-ludger.nl
Ben Bomers, personeel en vrijwilligers
E: personeel@paulus-ludger.nl
Gerard Bartels, begraafplaatsen
E: begraafplaatsen@paulus-ludger.nl
Betsy Hummelink-Hulshof, geloofsgemeenschappen
E: gemeenschappen@paulus-ludger.nl
Vincent Stapelbroek, communicatie
E: communicatie@paulus-ludger.nl

Ondersteuning parochiebestuur

Hans de Graaf, herbestemmingen
E: bestuur@paulus-ludger.nl
Henk Bos, herbestemmingen
E: henkbosrekken2@gmail.com
Stef Essink, gebouwen
E: gebouwen@paulus-ludger.nl

Pastor Dave fonds

Bank: NL70 RABO 0374 0055 75
Parochiebestuur o.v.v. Pastor Dave

Parochiële Caritas Instelling

NL 76 RABO 0119 5807 72
Parochiële Caritas Instelling – St. Paulus
NL 32 RABO 0336 1608 36
Parochiële Caritas Instelling – St. Ludger

Vertrouwenspersoon

Hans Goorhuis, 06-22930809
E: hansgoorhuis@gmail.com

ANBI status

De parochie bezit een ANBI status. De verplichte ANBI gegevens zijn in te zien op <https://anbi.rkcn.nl/publicaties/UTR37406>.

*Het is weer zo ver, het is weer Advent.
Kijk hoe het eerste kaarsje brandt.
Een vuurtje van hoop dat maakt ons bekend:
Licht zal er komen, licht in het land.*

*Wat een geluk en zing het maar luid:
Lichtje ga nimmer, ga nimmer meer uit!*

Dit kinderliedje speelt door mijn hoofd. De wintertijd is ingegaan. Het is vroeg donker. Ik verheug me elk jaar op de Advent. We kijken uit naar het feest van Kerstmis. We groeien toe naar het licht. We halen herinneringen op over hoe Kerst vroeger was en maken plannen over wat we dit jaar gaan doen tijdens de kerstdagen. Hopelijk blijft corona onder controle. Advent, Kerstmis en de jaarwisseling is een tijd van hoop. We kijken vol verlangen naar wat komt. En wat verlangen we naar licht! De toekomst

Hoop in de duisternis

lijkt onzeker. Er is dreiging van oorlog en schaarste. De vluchtelingenstroom houdt aan. Er zijn natuurrampen en aanslagen. Inflatie en hoge energietarieven geven veel zorgen. En dan is er nog de ontevredenheid en felle protesten bij veel mensen over veel zaken. In onze Kerk zien we een grote terugloop aan kerkgangers en anders betrokkenen. Kerkgebouwen krijgen een andere bestemming.

Onze bisschoppen brengen met hun bezoek hun zorgen over aan paus Franciscus. Hoe moet het verder, met de wereld, met de Kerk?

Toch blijft er verlangen bij mensen. De oudere generatie herinnert zich de gloriejeden van vroeger en voelt misschien de pijn om wat er niet meer is. Jonge mensen zijn op zoek naar zingeving en geborgenheid. Zij zoeken naar een passend aanbod. Een plek waar ze voelen dat ze welkom zijn. De wereld verandert, binding verandert en deze ontwikkelingen houden niet bij de kerkdeur op.

Aan het woord Kerstmis hangt voor veel gelovigen het woord verlangen. Verlangen is een vorm van wachten, vervuld met hoop. Hoop op een licht dat nimmer meer uitgaat. "Het volk dat in het donker wandelt, ziet een groot licht. Een licht straalt over hen die wonen in het land van doodse duisternis" meldt de profeet Jesaja (9, 1) in de kerstnacht. Als gelovigen weten wij dat Jezus dit Licht is.

Licht was het eerste wat God schiep (Genesis 1, 3).

Wat is licht krachtig. Eén vlammetje kan het verschil maken. En je kunt het onbepaald uitdelen zonder dat het ene vlammetje aan kracht inboet.

Is dit niet een hoopvolle boodschap voor ons én een belangrijke opdracht?

Als wij christenen het licht niet uitdragen, wie dan wel?

In de psalmen hoor je vaak over hopeloosheid en vele 'waaroms'. Toch, vaak aan het einde van de psalm, is daar hoop. De hoop op God. Hoop doet leven.

Het is als het eerste kaarsje, een vlammetje van binnen. Hoop verdrijft de duisternis en geeft de zekerheid dat God alles ten goede leidt.

Zalig Kerstmis - vrede en alle goeds - een gezegend 2023!

Pastoor H.A.M. de Jong

Boete en verzoening voor Kerstmis

Met de Advent begint een tijd van bezinning, van verlangen naar verzoening en een nieuw begin. In de Bijbel lezen we dat God mensen die verkeerd hebben gehandeld, de kans wil geven om opnieuw te beginnen, dat zij zich bekeren en hun leven beteren.

Daarom gaf Hij aan de Kerk een prachtig geschenk: het sacrament van de verzoening. Niet het dwangmatige en 'het rijtje' van vroeger, maar een open en volwassen gesprek over het leven, over kansen, teleurstellingen, falen en verlangen.

We kunnen bidden om vergeving, maar als we uitspreken wat op ons drukt mogen we horen dat we aan Gods vergeving niet hoeven te twijfelen. Deze is écht, wanneer we ons hart

openen, berouw hebben en het voornemen om ons leven te beteren.

Elke vrijdag is er in Groenlo voor of na de H. Mis van 9:00 uur gelegenheid om het sacrament van boete en verzoening te ontvangen. Op vrijdag 23 december is de basiliek hier voor geopend van 17:00 tot 18:00 uur.

Buiten genoemde tijden en voor een biecht elders kunt u contact opnemen met pastoor De Jong, via 06-12379793 voor het maken van een afspraak.

Goed overleg... altijd essentieel voor een goede samenwerking

Het parochiebestuur vindt een goede communicatie en samenwerking met de beheercommissies van onze geloofsgemeenschappen erg belangrijk. Vóóral het onderhouden van deze contacten is erg belangrijk. Als bestuur en pastorale team organiseren we dan ook twee keer per jaar een gezamenlijk overleg met de beheercommissies. Binnen het parochiebestuur is mevr. Betsy Hummelink aangesteld als contactpersoon met de portefeuille geloofsgemeenschappen. Op deze manier houd je de lijnen met de verschillende locaties kort en kan er efficiënt gewerkt worden. Natuurlijk proberen we altijd op de binnengekomen mails zo goed en snel mogelijk te reageren. Als bestuur probeer je het zo goed mogelijk te doen, maar..... het blijft mensenwerk!

Daarnaast wil een afvaardiging van het bestuur in het nieuwe jaar 2023 elke beheercommissie een keer bezoeken om specifiek met hen het wel en wee van deze geloofsgemeenschap te bespreken. We willen als bestuur graag weten wat er leeft in elke geloofsgemeenschap van onze HH. Paulus en Ludger parochie.

Alle beheercommissies hebben ook een vragenlijst ontvangen over uiteenlopende onderwerpen. Vragen over onder andere het teruglopend kerkbezoek, de inzet van onze vrijwilligers in onze parochie. Al deze antwoorden op de vragen zijn belangrijke componenten voor het opstellen van het nieuwe bestuurlijk beleids- en gebouwenplan en de

prognoses voor de komende vier jaar. Het zal een gezamenlijk en vooral ook concreet en werkbaar plan moeten worden.

Tijdens het laatste overleg met de beheercommissies is ook gesproken over de financiën, de begroting, de kostenbeheersing in verband met de inflatie en de hoge energieprijzen, de herbestemming van de gebouwen en de Kerkbalans 2023. We hebben wel geconstateerd, dat de corona ervoor heeft gezorgd dat de krimp ook in onze parochie is versnelde. En ondanks dit gegeven willen we toch positief vooruit kijken naar de komende kerkbalans.

Voor de komende winterperiode wordt een kostenstijging van de energie verwacht. Aan de locaties is gevraagd kritisch te kijken naar een oplossing voor hun eigen locatie. Het houden van een viering in een nevenruimte kan een mogelijkheid zijn, zodat in de kerk niet gestookt hoeft te worden. Het is belangrijk, dat u als parochiaan hierover goed wordt geïnformeerd, zodat u weet welke oplossing de locatie heeft gekozen.

Ook zijn er op deze avond mededelingen gedaan vanuit het pastorale team. Fijn, dat we sinds 25 september twee gekwalificeerde vrijwilligers hebben in onze parochie, die het pastorale team ondersteunen bij hun werkzaamheden t.e weten Simone Meijerink en Musie Sium. Wij wensen hen natuurlijk de komende vier jaar heel veel succes en werkplezier toe. Evenals dit jaar worden er in 2023 de "Together Days" gehouden met op zondag 11 ju-

ni een viering in een nog nader te bepalen plaats. Goed om dit alvast voor het nieuwe jaar te noteren!

Deze avond is er ook gesproken over de fusie van de voormalige PCI van de Ludger parochie en de PCI van de Paulus parochie. Het fusiedossier en het nieuwe bestuur wordt nu samengesteld en hopelijk is de fusie van één PCI aan het begin van 2023 een feit. Hopelijk kan in deze tijd de Parochiële Caritas Instelling voor veel mensen, die het moeilijk hebben iets betekenen.

Wanneer u dit leest, zijn we al bijna weer aan het eind van 2022.

Het parochiebestuur wil graag het pastorale team en de vele actieve en hardwerkende vrijwilligers in onze geloofsgemeenschappen, die zich op allerlei manieren inzetten voor onze kerk, bedanken voor het afgelopen jaar. Complimenten, want als bestuur alléén, bereik je niet veel!

Gezegende Kerstdagen gewenst en alle goeds voor 2023

Jos Rosendaal
Vice-voorzitter

Christus + Mansionem + Benedicat

20 C+M+B 23

Christus + Zegene + Dit huis

Van oudsher en in bepaalde streken/landen is het een goede gewoonte om bij gelegenheid van het nieuwe jaar het huis te laten zegenen.

Op de deurpost aan de ingang van ieders huis wordt op Driekoningen het jaartal geschreven (met kalk/krijt) en daarbij de letters C+M+B.

Het opschrift blijft volgens de traditie minstens staan tot het feest van Pinksteren, of langer als uitdrukking van het christelijk geloof van de bewoners van het huis en als bescherming tegen de machten van het kwaad.

Adventsactie 2022

'Ieder kind een goede start'

Tijdens de adventsperiode, de periode van vier weken voorafgaand aan Kerstmis vragen we via de Adventsactie aandacht voor de hoop. Hoop op de komst van het Licht. Hoop op een betere wereld. Hoop dat iedereen kan delen in overvloed en dat op een dag alle mensen een waardig leven kunnen leiden. Hoop is nooit vanzelfsprekend. Daarom vertellen we verhalen van mensen die met hun toewijding en hun liefde een verschil maken.

Kinderen die zich in hun eerste levensjaren gezond ontwikkelen, hebben meer kans op een goede toekomst en een leven zonder extreme armoede. Adventsactie gunt alle kinderen die kans. Daarom steunen we dit jaar een project in Sierra Leone. Het project richt zich op de vroege ontwikkeling van kinderen, het voorkomen van ondervoeding en kindersterfte, toegankelijke gezondheidszorg en een veilig en gezond leven.

Sierra Leone, aan de westkust van Afrika, was voortvarend bezig te herstellen van een langdurige burgeroorlog en de gevolgen van een Ebola uitbraak toen de Covid-19 pandemie uitbrak en de economie deed instorten. Het gevolg is dat meer dan de helft van de bevolking moet rondkomen van minder dan €1,15 per dag. Een groot deel van de bevolking lijdt aan ondervoeding. Jonge moeders en kinderen zijn in deze crisis het meest kwetsbaar. De gezondheidszorg in het land is ronduit slecht en de mensen hebben onvoldoende kennis van gezonde voeding en hygiëne.

De Adventsactie probeert inwoners van 15 dorpen in het district Kailahun te helpen via een project dat gebaseerd is op drie pijlers:

- Het vergroten van kennis over voeding
- Meer beschikbaarheid van voedingsrijke producten.
- Bevorderen van gezonde en hygiënische leefgewoonten.

In elk dorp worden groepen gevormd van moeders die borstvoeding geven, jonge vaders en zwangere vrouwen. Zij krijgen voorlichting over gezonde voeding en elke groep krijgt zaden die rijk zijn aan vitamines en mineralen om te planten in de moestuin. Verzorgenden van kinderen onder de vijf jaar die lijden aan ondervoeding, ontvangen speciale versterkende voedingsmiddelen. De gezondheidswerkers leren hoe ze vroegtijdig gezondheids-

Vrouwen en boeren bezoeken het land in Sierra Leone

problemen kunnen signaleren en behandelen. Alle inwoners van het gebied krijgen, via de lokale radio en andere media, voorlichting over gezonde voeding en het belang van goede hygiëne.

U kunt dit project steunen door uw bijdrage in de collecte die tijdens de Adventsperiode wordt gehouden.

Ook kunt u het project steunen door een gift over te maken op de rekening van de Adventsactie/ Vastenactie NL21INGB 0000 0058 50 o.v.v. Sierra Leone.

Van harte aanbevolen.

Betekenis van de huiszegen

C+M+B : Zegentekst

Deze letters vormen ook het acrostychon en zijn de beginletters van de zegentekst "Christus Mansionem Benedicat".

Dit betekent: "Christus zegene dit huis".

C+M+B : Drie Wijzen Caspar + Melchior + Balthasar

Deze letters worden in verband gebracht met de wijzen (koningen) uit het oosten: Caspar, Melchior en Balthasar.

C+M+B: Cana Magi Baptisma

De letters worden ook in verband gebracht met de drievoudige openbaring van de Heer. Kerstmis is het feest van de openbaring aan

alle mensen. Deze openbaring van God wordt gevierd met Driekoningen, bij het feest van de Doop van de Heer en bij het eerste wonder van Christus in Kana. Zo wijzen de letters ook naar deze feesten: de bruiloft in Kana (Cana), de aanbidding van de Wijzen (Magi) en de Doop van de Heer in de Jordaan (Baptisma).

Bijbelteksten bij de huiszegen

Lucas, 10, 5-9

'Vrede aan dit huis!' De Heer zei tot zijn leerlingen: Laat in welk huis gij ook binnengaat uw eerste woord zijn: vrede aan dit huis. Woont daar een vredelievend mens, dan zal uw vrede op hem rusten; zo niet, dan zal hij op u terugkeren.'

Deze huiszegenbriefjes zijn achter in de kerken verkrijgbaar en zijn dan reeds gezegend. Een bijhorende liturgie is ook beschikbaar. Lees meer op: www.katholiekgezin.nl/huiszegen

vlnr: Agnieszka Hoekstra,
Oksana Utrobina
en Tatiana Krawozenko

Eind februari veranderde de wereld voor de mensen in Oekraïne. Natuurlijk rommelde het al langer, eigenlijk al sinds 2014. Dit keer was het echter nog gevaarlijker en dreigender. De Russen begonnen aan hun 'speciale operatie'. Het leven van miljoenen Oekraïners werd van de ene op de andere dag heel onzeker. Ook voor Tatiana Krawozenko en Oksana Utrobina veranderde het leven binnen een korte tijd. Na een kleine maand besloten ze eind maart te vluchten. Ze kwamen met hun kinderen in Eibergen terecht. Eind oktober had ik een gesprek met Oksana en Tatiana. Dit interview vond plaats in huize Hoekstra te Eibergen. Gelukkig kon de gastvrije Agnieszka Hoekstra als tolk fungeren. Dat was maar goed ook, want mijn Oekraïens is niet zo geweldig...

Tekst en foto:
Vincent Stapelbroek

Een moeilijke beslissing...

Vliegtuigen vlogen af en aan, bommen vielen en kogels vlogen in het rond. Bruggen werden opgeblazen. 'Jullie moeten nu beslissen of je weg wilt', werd er gezegd tegen de mensen. Uit het verhaal van Tatiana begrijp ik dat ze binnen twee dagen moest beslissen of ze weg wilde uit de stad Charkow. Er waren speciale bussen geregeld. Als Tatiana met haar zontje de stad wilde verlaten, moest ze snel beslissen. De stad lag onder vuur en kon elk moment volledig geblokkeerd worden. Ze besloot met haar zontje te vertrekken. Dat was een moeilijke beslissing. Haar familie bleef achter. Haar broer had helemaal geen keus. Die moest blijven...

Voor Oksana was het niet veel anders. De omgeving van Zaporozja, in het zuiden van het land, werd ook aangevallen door de Russen. Zes dagen lang bracht ze heel veel tijd door in de schuilkelder. Het luchtalarm ging in die

dagen vaak af, te vaak. Het was moeilijk om met de beide kinderen steeds naar de schuilkelder te vluchten. Het was ook altijd weer afwachten hoe lang de aanval duurde. Voor Oksana was dit een reden om te vluchten met haar beide kinderen. Het was een moeilijke beslissing. Haar ouders bleven achter in het oorlogsgebied.

De reis

'De reis met de bus duurde drie dagen', vertelt Tatiana. 'Via de Poolse grens gingen we naar Warschau. Het was een lange weg. Vandaaruit gingen we naar Berlijn en toen naar Eibergen.' Uit haar verhaal wordt me duidelijk dat de lange reis zonder grote complicaties verliep. Ook de overgang bij de Poolsoekraïense grens verliep redelijk 'normaal'. In Eibergen kreeg ze via de gemeente te horen dat er onderdak voor haar en haar zontje was. Pastoor De Jong had aangegeven dat er

Een moeilijke beslissing..

Een interview met Tatiana Krawozenko en Oksana Utrobina

in de pastorie van Eibergen een onderkomen was voor enkele mensen. Sinds eind maart woont ze, samen met haar zontje, in de pastorie van de H. Mattheuskerk.

Ook Oksana vertrok in diezelfde tijd met de bus richting Polen. Samen met haar beide zoons kwam ze in een Poolse school terecht. Daar werd voor een tijdelijke opvang gezorgd. Een Poolse vriendin van Agnieszka Hoekstra ging naar Polen om enkele vluchtelingen op te halen. Op verzoek van Agnieszka bracht ze Oksana en haar zoons ook mee. Sinds eind maart woont ze nu met haar kinderen bij de familie Hoekstra.

Hoe zien de dagen er nu uit?

Tatiana vertelt dat ze in Oekraïne eigenlijk altijd druk was met haar baan als schoonheidsspecialiste. Ze had heel veel oppas nodig voor haar zoon. Ook Oksana was altijd druk met haar baan.

Beide dames vertellen dat ze nu een heel ander ritme hebben. Ze hebben nu veel meer vrije tijd. Dat is een lichtpuntje. De kinderen gaan overdag naar school. Als ze thuiskomen is hun moeder thuis. Dat is fijn. Ook in de afgelopen zomervakantie was er meer tijd voor ontspanning, samen met de kinderen. 'We gingen gewoon naar het zwembad, naar de speeltuin en zelfs een keer naar Hellendoorn.'

Contact met thuis

Oksana vertelt dat ze elke dag telefonisch contact heeft met haar ouders en haar oma. Er was een periode dat het niet lukte: het dorp was gebombardeerd en de ouders waren geëvacueerd naar de stad Zaporozja. 'De elek-

triciteit is weer gerepareerd. Men leeft weer in het eigen dorp. Er is weer contact mogelijk.'

Over Sint Micolosja en Koning Winter...

En dan, onder het genot van een kopje koffie en een stukje taart, krijgt het gesprek een luchtiger toon. Er wordt verteld over de tradities in Oekraïne rondom kerst. Het wordt me al snel duidelijk dat men daar veel feestjes kent. Men viert het leven.

Op 19 december viert men in Oekraïne een soort Sinterklaasfeest: Sint Mikolaja. Er wordt dan op de avond voorafgaand aan het feest, wanneer de kinderen slapen, een cadeau onder hun kussens gelegd.

In de nacht van Oud en Nieuw komt Opa Winter op bezoek. Die legt dan een cadeau voor iedereen onder de kerstboom. Ook kent men in Oekraïne een Christelijke Onderwaterdempeling: een wat verlate nieuwjaarsduik. Er wordt dan een kruis uit het ijs gehakt. Tatiana vertelt dat zij dat ook wel eens doet. In het steenkoude water bevries je bijna, maar eenmaal weer aan wal heb je het heel warm.

Op 6 januari begint het Kerstfeest, volgens de Orthodoxe traditie. Dit is een echt familiefeest. De kinderen krijgen zoete rijst van hun ouders. Die rijst brengen de kinderen naar hun peter en meter. Die zijn met die rijst zo blij, dat ze de kinderen een cadeautje geven. Dat is toch een mooie ruil. Op 7 januari gaan de kinderen langs de huizen.

Ze zingen het lied 'Collendo Vanje' en krijgen snoepjes van de luisteraars.

Voor wat betreft het geloof, vertellen Oksana en Tatiana dat er in Oekraïne nog veel mensen naar de kerk gaan. Er zijn ook mensen die niet naar de kerk gaan, maar wel gelovig zijn. Die branden dan een kaarsje bij Maria. Oksana vertelt dat er ook veel gelovigen kaarsjes aansteken bij iconen van andere heiligen. Er wordt gebeden bij die iconen. Soms betreft het intenties, waarvoor de gelovige iets betaalt aan de kerk.

*Sviatyi Mykolai opent zijn residentie in de buurt van het presidentiele kantoor in Kiev
Foto: president.gov.ua*

Verder zijn er ook nog wel wat volksgebruiken uit de voorchristelijke tijd. Zo wordt er bijvoorbeeld in de nacht van 6 op 7 juli op veel plaatsen een vuur aangestoken. Het is de bedoeling dat de bezoekers daar overheen springen. De kwade geesten worden verbrand. Wie over de vlammen is gesprongen, heeft de boze geesten achter zich gelaten.

Het is te hopen dat de mensen in Oekraïne binnenkort de boze geesten van het huidige geweld achter zich kunnen laten. Tatiana zegt dat Oekraïne sinds 1991 onafhankelijk is. Hopelijk blijft dat zo. Moge de vrede snel wederkeren.

In gesprek met diaken Theo Reuling ofs (66) – Didam en werkzaam in de parochie H. Gabriël.

Als lid van de Orde van Franciscane Seculieren (ofs) maakt hij deel uit van de franciscaanse familie.

Theo is niet alleen kerkelijk betrokken, maar ook bij natuur en milieu.

Hij werd geraakt door levenswijze en gedachtegoed van Sint Franciscus van Assisi, de schutpatroon van de ecologen.

**Tekst en foto:
Diaken Cor Peters**

De Encycliek Laudato Si' ontleent zijn naam aan de regels van Sint Franciscus van Assisi in zijn Zonnelied "Geprezen zijt Gij, mijn Heer". Vind je dat opmerkelijk?

Onze paus Franciscus heeft niet zonder reden de naam van deze heilige gekozen. Er werd later wat meer over zijn persoon en zijn weg naar Rome toe bekend. Hij kwam ook als bisschop in Argentinië op voor gerechtigheid en mensen die leven in armoede. Als pater Jezuïet was het wel even wennen dat hij als paus de naam Franciscus aannam. Tegelijk zegt deze naam iets over het programma dat hij wilde kiezen. En, zo voegt Theo eraan toe, hij is niet alleen in naam Franciscus, maar laat dat in zijn daden heel duidelijk zien.

De toon van de boodschap van de paus wordt gezet met de lofzang van alle schepselen, zoals St. Franciscus dat deed. Hij herinnert ons eraan dat de aarde, ons gemeenschappelijke huis, 'als een zuster is met wie we ons leven delen en een fijne moeder die haar armen opent om ons te behoeden.'

Hoe moeten wij dit in onze tijd verstaan? Theo vertelt hoe hij dit beeld vaak gebruikt bij de teraardebestelling tijdens een uitvaart. Het

lichaam wordt opgenomen en weer één met de aarde. Als moeder-aarde, dan is dat de bron van waaruit alles ontspringt, groeit en bloeit en weer vrucht draagt. De mens is afhankelijk van de aarde, we kunnen niet zonder, zelfs niet loskomen van moeder aarde. Vanuit die gedachte is het logisch dat we dit verbinden met ons eigen bestaan.

Een aantal ideeën loopt als rode draad door de hele encycliek heen: zoals de nauwe relatie tussen de armen en de broosheid van de planeet.

Wat ik sterk vind aan deze encycliek, zegt Theo, is dat de paus thema's als de wegwerpcultuur, het voorstel van een nieuwe levensstijl, de noodzaak van een openhartig en eerlijk debat, de menselijke betekenis van de ecologie, de waarde die eigen is aan ieder schepsel met elkaar verbindt en ook onderbouwd. Besef dat de wegwerpcultuur in Nederland invloed heeft op de armen in India. De paus legt dat verband heel sterk en dat maakt mij duidelijk dat alles wat wij doen in dat grote geheel moeten zien. Armoede los je niet alleen op met meer geld, of door elders problemen daar aan te pakken. We moeten ons bewust zijn dat we ook bij ons zaken moe-

Laudato Si'

Geprezen zijt Gij, mijn Heer

ten aanpakken. We merken dat nu rond corona, energiecrisis, de oorlog in Oekraïne, wat elders gebeurt heeft verband met elkaar. Het feit bijvoorbeeld dat Pakistan voor een derde onderwater staat, is mede door de klimaatverandering en dat is weer het gevolg van de westerse industrie. Op dit soort verbanden gaat de encycliek nadrukkelijk in. De paus schrijft deze encycliek voor iedereen en wil zo een bewustwording op gang brengen.

We zijn ons in Nederland al redelijk bewust van deze verbanden en er zijn behoorlijk wat maatregelen genomen. Denk aan afvalscheiding of bewuster gebruik van energie. Door de crisis komt er naast bewustwording ook verandering. Voor structurele verandering is blijkaar een motor nodig die wat in gang zet. Mensen worden geprikkeld om over energie besparen na te denken. Blijkaar zijn er noodsignalen nodig om een push te geven.

Waarom is de paus zo nadrukkelijk met dit onderwerp bezig?

Paus Franciscus: Geloof biedt: "krachtige motivatie om de natuur en de meest zwakke broeders en zusters te beschermen"; verantwoordelijkheid voor de natuur is deel van het christelijk geloof.

De basis ligt al in het eerste Bijbelboek Genesis, waar we lezen over de Schepping. God zag dat alles goed was zoals het gemaakt was. "Wat geeft de mens het recht om daaraan te tornen? Voor de religies van het Boek is deze bron, dat alles geschapen is ten dienste van de mens, de basis. Dit geluid komen we in politiek en economie niet tegen". Voor christenen geldt de evangelische opdracht om je te bekommeren om de armen, zo vervolgt de diaken. De Kerk is de plek waar signalen samenkomen. Vanuit dat oogpunt is het logisch dat de paus daarover schrijft. Anderzijds is de Kerk ook een onafhankelijke instantie. Er zijn geen belangen bij industrie of politiek. Theo vertelt over de klimaatconferentie in Parijs (2015) waar hij met andere leden uit de Franciscanese familie aanwezig was. Net daarvoor kwam deze encycliek uit. Opvallend was dat er strak opgelet werd wanneer en waar het schrijven van de paus aan de orde kwam. Op meerdere momenten werd er door verschillende landen aspecten uit "Laudato Si'" ingebracht. Met name vanuit Azië en Zuid-Amerika werd het schrijven van de paus aangehaald en op politiek niveau ingebracht. Dit is een rol die de Kerk kan vervullen.

De kern van "Laudato Si'" vormt de vraag: "Wat voor wereld willen we achterlaten aan wie na ons komen, aan kinderen die nu opgroeien?"

We hebben een gezamenlijke opdracht om het gemeenschappelijke huis, de aarde, zo te beheren en te gebruiken dat er leven is voor mensen die na ons komen.

Daarbij gaat het op de eerste plaats om ons persoonlijke handelen. Dan komt de vraag hoe ver kunnen en mogen we gaan? Klimaatverandering is er en dan komen we aan een grens, misschien wel op een punt waarop we niet terug kunnen.

"Als mens dragen we een grote verantwoordelijkheid voor de klimaatproblematiek, waardoor het besef groeit dat ingrijpende veranderingen nodig zijn"

Paus Franciscus

We zitten midden in het probleem van de stikstofuitstoot. Voor ons land betekent dit dat de agrarische sector daar een belangrijk aandeel in heeft, maar het geldt evenzeer voor verkeer en industrie. Op de een of andere manier hebben we allemaal een noodsignaal nodig om tot handelen te komen, zo meent Theo. De natuur laat ook zien dat we aan een grens zitten. Uit allerlei onderzoeken is komen vast te staan dat de natuur achteruit gaat. Er moet echt een verandering op gang worden gebracht om de natuur te beschermen. Economisch gaat het in Nederland goed en er

Laudato Si'
ALLIANTIE NEDERLAND

is er geld om ook deze omslag mogelijk te maken.

De indringende vraag van de Paus, om zorg te dragen voor de kwetsbare mens en natuur, vraagt om blijvende aandacht. Onlangs is er een Kerkelijke instelling 'Laudato Si' Alliantie Nederland' opgericht. Het belang van zo'n alliantie is groot, omdat de encycliek een moreel en spiritueel kompas biedt in de zoektocht naar een wereld die toekomst heeft.

De crisis rond behoud van de aarde is best groot en raakt de hele wereldbevolking. De zwakkere landen en mensen het eerst, zoals de voorbeelden uit India en Pakistan. Theo denkt dat er daardoor wereldwijd een migratiestroom op gang komt die nog niet te overzien is. Anderzijds heeft de mensheid ook veerkracht. Een kracht om oplossingsgericht aan toekomst en leven te werken. En ja, er is hoop op die toekomst. Paus Franciscus geeft het ook aan: doe wat je kunt, want alles hangt samen en alle kleine veranderingen dragen bij aan het welzijn van ons gemeenschappelijke huis.

Samen zorgen voor ons gemeenschappelijk huis

In de encycliek "Laudato Si'" roept paus Franciscus alle mensen van goede wil op om met respect en eerbied om te gaan met de aarde en de armen. De ommekeer waartoe de paus oproept is ingrijpend: economie, politiek, maatschappij, ja ook de kerk, moeten gericht zijn op het behoud van de schepping, op het verbeteren van de levensomstandigheden van de zwaksten en op het welzijn van de generaties die na ons komen.

Op zondag 27 november is de advent begonnen en daarmee ook een nieuw kerkelijk jaar. De advent is, net als de Veertigdagentijd voor Pasen, een periode van bezinning. We kijken uit naar Jezus' komst naar deze wereld als klein kind in een kribbe.

Zoals de cartoon op de volgende pagina treffend laat zien is bezinnend op weg gaan naar Kerst minder eenvoudig dan het lijkt. Bezinning vraagt om tijd en aandacht. Hebben we nog oog en oor voor de schoonheid van de boodschap van Jezus' komst en de verwachting die hoop en perspectief biedt? Die schoonheid kan zich manifesteren in woorden, beelden en klanken.

Tekst: Gerard Bartels

Schoonheid in woorden

In de zondagsliturgie lezen wij om de drie jaar dezelfde lezingen. Daarom spreken we van een A-, B- en C-jaar. In een A-jaar wordt er gelezen uit het Matteüs-evangelie, in een B-jaar uit het Marcus-evangelie en in een C-jaar uit het Lucas-evangelie. Thans zitten we in een A-jaar. Onderaan deze pagina het lezingenrooster voor de vier zondagen in de advent.

Schoonheid in beelden

De adventskrans, met daarop vier kaarsen, nodigt uit om op weg te gaan naar Kerstmis. De krans was van oorsprong een middel om mensen mee te onderscheiden of te kronen. Op deze manier verwijst de adventskrans naar het komende Koningschap van Jezus. De vier kaarsen op de krans geven niet alleen de vier weken van voorbereiding aan, maar ook de vier windstreken noord, zuid, oost en west.

Telkens als we een kaars aansteken, naderen we iets dichterbij tot Kerst, het feest van het Licht. Een ander symbool voor de advent is de stonk van Jesse. Een oud kerstlied zingt 'Er is een roos ontsprongen uit ene wortelstam; die, naar profeten zongen, voortkwam uit Jesse's stam'. Het lied en het beeld gaan beide terug op de profetie van Jesaja waarin een nieuwe toekomst voor het Davidische koningshuis wordt voorspeld: 'Een twijg zal ontspruiten aan de stonk van Isai'. Isai, ook Jesse genoemd, is de vader van David.

De adventskalender is bedoeld om kinderen op een speelse manier voor te bereiden op het kerstfeest. De meeste adventskalenders beginnen 24 dagen voor Kerstmis met aftellen en deze kalenders bevatten dan ook 24 vakjes. Elke dag mag er een vakje geopend worden waar een klein cadeautje, een mooie spreuk of een lekkernij in zit.

	Eerste lezing	Psalm	Tweede lezing	Evangelielezing
1e zondag	Jesaja 2, 1-5	122	Romeinen 13, 11-14	Matteüs 24, 37-44
2e zondag	Jesaja 11, 1-10	72	Romeinen, 15, 4-9	Matteüs 3, 1-12
3e zondag	Jesaja 35, 1-6a. 10	146	Jakobus 5, 7-10	Matteüs 11, 2-11
4e zondag	Jesaja 7, 10-14	24	Romeinen 1, 1-7	Matteüs 1, 18-24

Advent: Wachten op de Verlosser

De eerste kaars mag branden;
veel licht geeft dat nog niet.
Maar donker is het niet meer,
er is hoop in het verschiet.

De tweede kaars mag branden:
twee vlammetjes, kijk aan.
Ze zeggen: hoop gerust op
nog meer licht in je bestaan.

De derde kaars mag branden;
weer wint het licht terrein.
Je ziet: straks zal de duisternis
voorgoed verdwenen zijn.

De vierde kaars mag branden;
dat is een blij bericht,
want God die ons nabij is
laat ons leven in zijn licht.

Met een (verlichte) adventsster voor het raam verwijzen we naar de ster die voor de drie wijzen uit ging naar de stal van Betlehem. Het vertelt ons dat we niet de enigen zijn die uitzien naar de komst van de Heer. De adventsster mag blijven hangen tot Driekoningen. Natuurlijk zorgt het opzetten van de kerstboom en de kerststal (waar het kindeke Jezus op Kerstavond in wordt geplaatst) voor een groeiende beleving van het aankomende Kerstfeest.

Schoonheid in klanken

Heel de advent is een oproep: "laat je niet op-slokken door de wereld om je heen". "Stel je moraal en je leven niet af op wat men vindt"... "Maar bouw op God!"; "Wees waakzaam!". Verheug je op de komst van Gods Zoon op aarde. Lieder en in de advent laten ons vrede ervaren. Jezus komt als een licht in donkere tijd en geeft ons hoop voor de toekomst. De blijdschap over zijn komst wordt onder andere verwoord in het lied "O kom, o kom, Immanuel" (GvL 512):

*O kom, o kom, Immanuël
verlos uw volk, uw Israël
herstel het van ellende weer
zodat het looft uw naam, o Heer
weest blij, weest blij, o Israël
Hij is nabij, Immanuel*

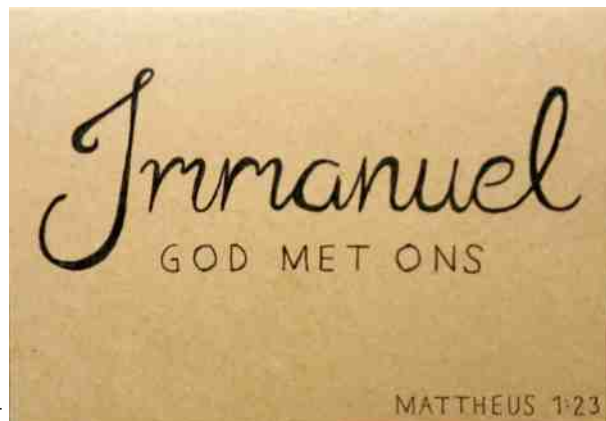
*O kom, die onze Heerser zijt
in wolk en vuur en majesteit
O Adonai, die spreekt met macht
verbreek het duister van de nacht
weest blij, weest blij, o Israël
Hij is nabij, Immanuel*

Liefhebbers van Gregoriaans zullen in de adventstijd denken aan het bekende "Rorate caeli" (GvL 843). De eerste regel luidt: "Rorate caeli desuper et nubes pluunt justum", vertaald: "Dauwt hemelen uit den hoge en mogen de wolken de rechtvaardige regenen; moge de aarde zich openen en de Verlosser uitspruiten."

Het bijzondere van dit lied is dat het, na meer-

dere coupletten over hoe de mensen lijden en verlangen naar de Verlosser, het laatste couplet als een antwoord van God zelf lijkt te komen:

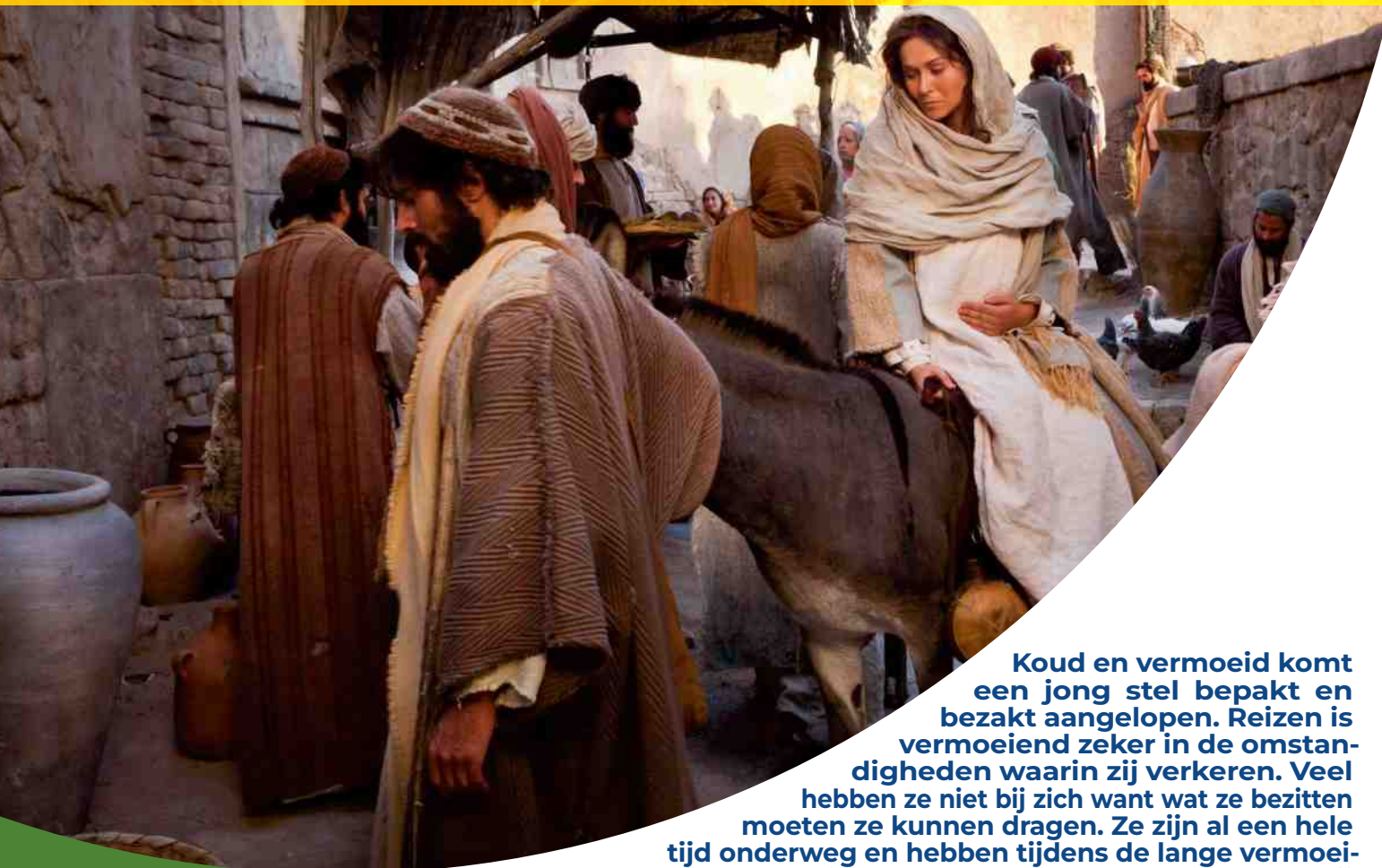
*Troost u, troost u, mijn volk;
weldra komt uw heil;
waarom wordt gij verteerd door smart?
Waarom grijpt steeds weer nieuwe droefheid u aan?
"Ik zal u verlossen; wil niet vrezen. Ik ben immers de Heer,
uw God, de Heilige van Israël, uw verlosser".*

Woorden, symbolen en klanken kunnen ons, te midden van de dagelijkse drukte, helpen om ons voor de bereiden op Zijn komst. Dichter Huub Oosterhuis bracht het als volgt onder woorden:

*"Uit uw hemel zonder grenzen komt gij tastend aan het licht
Met een naam en een gezicht, even weerloos als wij mensen."*

Koud en vermoeid komt een jong stel bepakt en bezakt aangelopen. Reizen is vermoeiend zeker in de omstandigheden waarin zij verkeren. Veel hebben ze niet bij zich want wat ze bezitten moeten ze kunnen dragen. Ze zijn al een hele tijd onderweg en hebben tijdens de lange vermoeiende reis het nodige meegemaakt. Het geld dat ze bij vertrek bij zich hadden is al lang weg. En zonder geld ben je nergens welkom. Men is je liever kwijt dan rijk. En dat merken ze, overal weer. Met de voorlopige eindbestemming in zicht moeten ze nog uitzoeken waar ze zich volgens de regels moeten laten registreren. Want regels en registraties vinden overheden belangrijk. Het is inmiddels al laat geworden, de zon gaat vroeg onder en de temperatuur loopt snel terug. Het jonge stel moet op zoek naar onderdak voor de nacht. Omdat er velen, net als zij, onderweg zijn is dat een probleem. De beschikbare onderkomens zitten helemaal vol, nergens is er nog een plekje, daarom worden ze overal weggestuurd. Ze moeten zich maar zien te redden.

Tekst: Berry Brockötter

Met Kerst in het vooruitschiet zou het mij niet verbazen dat als u bovenstaande leest verwacht dat het verhaal verdergaat met het vinden van onderdak in een stal. En dat er vlak daarna, in gezelschap van een os en een ezel, een kind geboren wordt. Zo had het verder kunnen gaan, maar nee, bovenstaande is niet het verhaal van ruim 2.000 jaar geleden maar een verhaal van 2022 van vluchtelingen op reis door Europa op zoek naar veiligheid. Ze komen aan in Ter Apel om te overleven, zijn niet veilig in eigen land. Ze verlaten alles waarmee ze vertrouwd zijn en hun dierbaar is: familie, vrienden, gewoonten, taal, om te overleven. Eigenlijk net als het heilige gezin dat deed niet lang na de geboorte van Jezus. Het gezin moest vluchten om te ontkomen aan de soldaten van Herodes. Herodes wilde Jezus dood hebben, niet omdat Jezus hem iets aangedaan had maar omdat Herodus zich bedreigd voelde. Je kunt stellen dat ook het hei-

lige gezin dat uitweek naar Egypte politieke vluchtelingen waren die vluchten voor hun leven.

Kijkende naar het Kerstverhaal en het feest zoals wij dat nu vieren vallen mij verschillen en overeenkomsten op. Een overeenkomst heeft u net gelezen, er is in 2.000 jaar veel veranderd, maar sommige zaken zijn nog precies het zelfde.

Vershillen zie ik ook. Ik ken geen feest dat zo geromantiseerd is. Als ik het kerstverhaal lees dan vormt zich bij mij een beeld van uiterst sobere omstandigheden. Een vermoeiende reis van Jozef met zijn hoogzwangere verloofde. Onderdak vindend in een onverwarmde stal waar het kind geboren wordt. De kribbe of voerbak dient als wieg voor het pasgeboren kindje Jezus dat in doeken gewikkeld wordt. Dat verhaal wordt ook zo uitgebeeld in de kerststal onder de mooi versierde kerstboom met daarin een overvloed aan lichtjes.

Gedachten bij Kerst

De tafel is goed voorzien van lekker eten en de hele dag door zijn er lekkernijen in overvloed. Dat beeld van overvloed heb ik niet bij het kerstverhaal ook al komen er naast herders, ruw volk, ook koningen en wijzen met kostbare geschenken op bezoek om eer te bewijzen aan het pasgeboren kind.

Is het dan verkeerd om het Kerstfeest zo uitbundig te vieren. Ik vind van niet, mits... Ook al is het dan nog niet direct zichtbaar, met de komst van Jezus gaat er veel veranderen. De relatie met onze Hemelse Vader verandert door de kruisdood van Jezus. En op zijn weg daar naartoe heeft Jezus ons geleerd en voorgedaan wat God welgevallig is. Zijn voorbeeld en leerpunten hoe wij moeten omzien naar elkaar en ook de schepping om moeten gaan, is nog steeds actueel. Zijn Blijde Boodschap dat God van ons houdt, zoals we zijn met al onze tekortkomingen en zich niet van ons afkeert, is en blijft adembenemend en overweldigend. We mogen leven vanuit de zekerheid dat we Gods geliefde kinderen zijn.

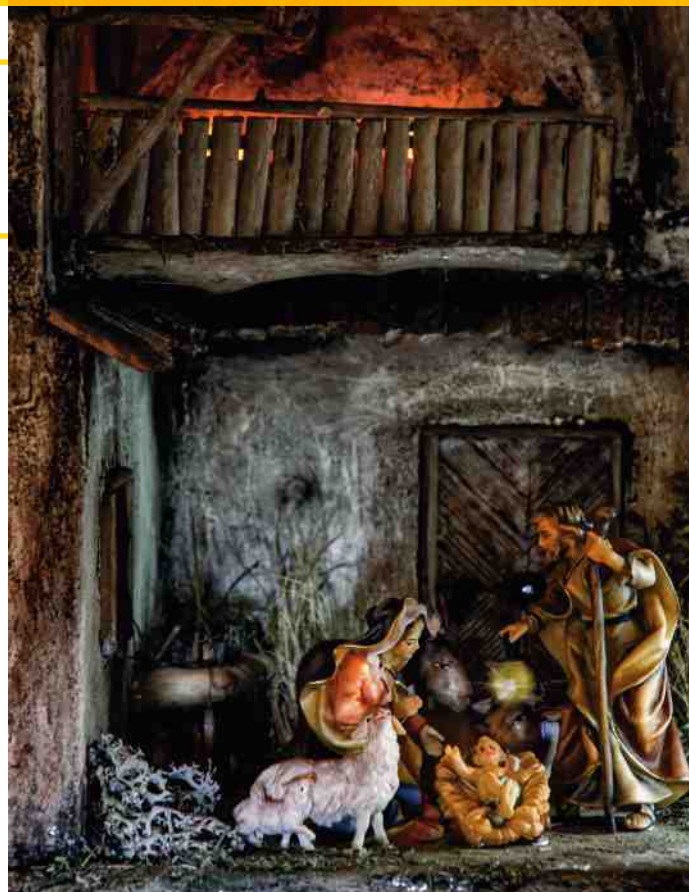
Dat wij daarom het feest ter ere van de geboorte van Jezus, zijn komst op aarde geboren uit de maagd Maria, uitbundig vieren is meer dan terecht mits wij dat feest dan ook als zodanig vieren. Kerstfeest moet dus meer zijn dan alleen een feest met lekker eten en drinken, gezellig samen zijn, cadeaus, en rijke versieringen. De komst van Jezus gedenken, er bij stil staan wat hij voor ons heeft gedaan en betekent moet wel een plek hebben tijdens dat feest. Anders is het niet meer dan een feest om te feesten, plezier te hebben voor alleen ons

eigen genoeg.

Tijdens het Kerstfeest is het daarom niet verkeerd om stil te staan bij wat Jezus voor ieder van ons betekent en waartoe hij ons oproept. Zouden we erin slagen om meer van zijn leer van liefde in de praktijk te brengen en leren van onze naasten lief te hebben, dan kunnen we misschien voorkomen dat er in de toekomst nog mensen moeten vluchten voor hun lijfsbehoud of dat we geen plek voor ze hebben.

Het blijft een mooie, maar geen gemakkelijke droom waar wij als volgelingen van Christus allemaal een taak in hebben om die droom dichterbij te brengen.

In deze geest wens ik ons allen een waarachtig gezegend Kerstfeest toe en meer nog: het ervaren welke zegeningen het Kerstkind ons heeft gebracht.

Yezidi vluchtelingen
Foto: Artsen zonder Grenzen

Dagboekje Advent

Een welkom hulpmiddel om in de adventstijd dagelijks een gezinsmoment te beleven op weg naar Kerstmis!

Speciaal voor gezinnen om samen in deze voorbereidingstijd Jezus beter te leren kennen. Met gratis te downloaden sterren! Als je de sterren uitknijpt kun je ze bijvoorbeeld aan een koord hangen als Advent slinger. Je kunt ze ook in luciferdoosjes stoppen, waarvan je een Advent kalender maakt met de data op de voorkant en een verrassing erin. En uiteindelijk kunnen je de sterren ook in de Kerstboom hangen.

Dit boekje biedt voor elke dag

- een Bijbelvers uit één van de lezingen van de liturgie van de dag.
- korte uitleg met gespreksvragen.
- een verwijzing naar het evangelie van de dag, die je uit je eigen Bijbel kunt voorlezen.
- een gebed om samen te bidden.
- vaak een advent-tip.

- met achterin extra doe-opdrachtjes voor jongere kinderen.

Artikelnummer: ADV001 Categorieën: Advent & Kerstmis 2022, Adventskalenders.

Te bestellen op de website van www.samueladvies.nl 63 pagina's full color.

Meerdere jaren bruikbaar

Wacht eens even!!!!

Dat roepen we vaak tegen elkaar.

En dat is precies waar het de komende weken om gaat.

Jullie hebben het vast wel gehoord.

We wachten, wachten op de geboorte van Jezus.

In de kerk vieren we dat vier weken lang. We noemen dat ADVENT.

Vier weken lang bereiden we ons voor op de geboorte van Jezus.

Iedere baby is bijzonder, maar Jezus was wel een hele speciale baby.

De engel Gabriël heeft aan Maria verteld dat het kindje dat zij droeg de verlosser van de wereld zou worden. Hij zou de mensen redden van alle kwaad en pijn in de wereld.

Een mooie adventstijd voor jullie allemaal.

Scan de QR code voor meer websites over de Advent

Wijze weetjes over Driekoningen

Driekoningen is een Christelijke feestdag die elk jaar op 6 januari wordt gevierd. Wist jij dat met dit feest de 'Kerstkring' wordt afgesloten? Die begint met de nachtmis op kerstavond en duurt twaalf dagen. Tijd voor een spoedcurcus. Wist je bijvoorbeeld dat...

...wie na Driekoningen nog kerstversiering in huis heeft, pech heeft.

Dat brengt ongeluk zeggen ze.

...de drie koningen de drie Wijzen uit het kerstverhaal zijn die geschenken aanbieden.

Ze heten Caspar, Melchior en Balthasar en brachten goud, wierook en mirre.

...in sommige landen zoals Spanje en Frankrijk Driekoningen nog steeds groot gevierd wordt. Het is in die landen een kinderfeest dat lijkt op ons Sinterklaasfeest.

Een paar weken voor Driekoningen schrijven kinderen een brief naar de drie koningen. In die brief vertellen ze wat ze willen hebben.

...er een driekoningenbrood gebakken wordt met een boon erin. Wie de boon vindt, is die dag de koning en baas.

...kinderen verkleed gaan als koningen en met een ster zingend langs de deuren gaan om snoep op te halen.

Daar ben ik nog nooit geweest

Op een zondagochtend zit de Heilige Familie bij elkaar in de hemel.

Heerlijk zo'n dagje niets te hoeven doen.

Dat brengt ze op het idee om een vakantie te plannen.

Waar zullen we naar toe gaan?

Jezus zegt "Ik wil wel eens terug naar mijn geboorteplaats, naar Bethlehem" Maar Jozef vindt dat een minder aantrekkelijke gedachte. Bethlehem herinnert hem aan de stressvolle dagen, zoeken naar een plekje en de geboorte in die grot op het open veld. Daarna moeten vluchten na die droom die hem dat duidde. Nee, liever niet naar terug naar Bethlehem.

Naar Jeruzalem dan, stelt Jozef voor. Nou, dat hoeft voor Mij niet zegt Jezus. Laat die beker maar aan Mij voorbij gaan. Maar Maria wat zou jij willen, vragen Jezus en Jozef aan haar.

Och, zegt Maria, Mij lijkt Lourdes wel heel mooi om eens te zien, want daar ben ik nog nooit geweest...

Lourdes is een stad in het departement Hautes-Pyrénées in Zuid Frankrijk, in de uitlopers van de bergen van de Pyreneeën.

Op 11 februari 1858 verscheen voor de eerste keer Maria aan het eenvoudige boerenmeisje Bernadette. Maria verscheen meerdere malen aan haar. Niet aan de machthebbers, niet aan de groten der aarde, maar aan haar, het arme en ziekelijke boerenmeisje.

In het voetspoor van Bernadette verandert Lourdes ook ons leven.

Sindsdien trekken vele mensen, zieken, gezonden, zoekers en niet zoekers, jong en oud naar Lourdes om er kracht te vinden om weer op weg te gaan. Elke kaars voor de grot zegt iets over betekenisvol ontmoeten. Achter elke kaars gaat een verhaal schuil. En van elke kaars weet Maria waarom deze brandt. Pelgrims zeggen bij thuiskomst vaak: "Het is niet uit te leggen; Lourdes moet je zelf meemaken".

Ga naar paulus-ludger.nl/images/jeugd/kleurplaat-Lourdes.pdf om de kleurplaat op te halen en af te drukken.

WJD@Home op Ameland

- Samen een weekend op een eiland
- Strand en zee op loopafstand
- Eucharistieviering met bisschop als hoofdcelebrant
- Avond van barmhartigheid
- Inhoudelijke en creatieve workshops
- Geloofsgesprekken
- Nieuwe vrienden maken die ook gelovig zijn
- Jongeren ontmoeten die meegaan naar de WJD in Lissabon of zich erop oriënteren

Twee busroutes naar en van de boot:

Bus 1: Dordrecht CS, Rotterdam
Alexanderpolder, Amsterdam Slotervaart

Bus 2: Roermond, Den Bosch, Utrecht

Kom je op eigen gelegenheid, parkeer dan in Holwerd.

27 januari

Vertrek boot Holwerd naar Ameland:
18.00 en 20.00 uur

29 januari

Aankomst boot Ameland in Holwerd:
ong. 18.15 uur

Leeftijd: jongeren van 15 tot en met 30 jaar

Kosten: € 85,-

Mocht dit voor jou te duur zijn, neem dan contact op met de jongerenwerker van jouw bisdom.

Meld je aan vóór 16 januari 2023

I: wjd.jongkatholiek.nl

Vragen?

E. jong@bisdomrotterdam.nl

Schrijf je snel in, want 'vol = vol'
Vraag anderen die je kent om ook mee te gaan!

WEEKENDVIERINGEN

Aalten

zo 18 dec, 9:30u., Woord- en gebed
Dhr. J. Droste

Beltrum

zo 4 dec, 17:00u., Oecumenisch
Werkgroep
za 10 dec, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 11 dec, 16:00u., Oecumenisch
Werkgroep
za 17 dec, 19:00u.,
Werkgroep
zo 18 dec, 17:00u., Oecumenisch
Werkgroep

za 24 dec, 18:30u., Woord- en gebed

Werkgroep

zo 25 dec, 10:30u., Woord- en communie

Werkgroep

za 31 dec, 19:00u., Woord- en gebed

Bredevoort

zo 25 dec, 10:00u., Oecumenisch
Ds. A. Endevelde en J. Wessels

Eibergen

za 3 dec, 19:00u., Woord- en communie
Diaken C. Peters
za 10 dec, 19:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink
za 17 dec, 19:00u., Eucharistie
Pastor J. Baneke

za 24 dec, 18:30u., Woord- en gebed

Werkgroep

zo 25 dec, 10:30u., Woord- en communie

Pastoraal werkster C. Roetgerink

za 31 dec, 9:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Groenlo

zo 4 dec, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 11 dec, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 18 dec, 9:30u., Eucharistie
Kardinaal Eijk

za 24 dec, 17:00u., Gezinsviering

Pastoraal werkster C. Roetgerink

za 24 dec, 20:00u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

zo 25 dec, 9:30u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

ma 26 dec, 9:30u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

Harreveld

zo 18 dec, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong en diaken C. Peters

za 24 dec, 19:00u., Woord- en gebed

Werkgroep

Lichtenvoorde

zo 4 dec, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 11 dec, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 18 dec, 11:00u., Woord- en communie
Mw. B. Hummelink

za 24 dec, 21:00u., Eucharistie

Pastor J. Baneke

zo 25 dec, 11:00u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

ma 26 dec, 11:00u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

Lievelede

zo 11 dec, 10:00u., Woord- en communie
Werkgroep
za 24 dec, 19:00u., Woord- en communie
Diaken C. Peters
ma 26 dec, 10:00u., Woord- en communie
Werkgroep

Mariënveld

zo 25 dec, 9:30u., Woord- en gebed
Mw. A. Wopereis

Meddo

za 10 dec, 19:00u., Woord- en gebed
Anne Marie Hörning en Lidy Dorsthorst
za 24 dec, 19:00u., Woord- en gebed
L. Wolters en N. te Brake
za 31 dec, 19:00u., Woord- en gebed
L. Zieverink en I. Beekman

Neede

za 24 dec, 19:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink
za 31 dec, 19:00u., Woord- en communie
Werkgroep

Rekken

zo 11 dec, 10:00u., Oecumenisch
Werkgroep, Antoniuskerk
zo 25 dec, 10:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Rietmolen

za 24 dec, 22:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Winterswijk

za 3 dec, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 11 dec, 9:30u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink
za 24 dec, 22:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Zieuwent

zo 4 dec, 9:30u., Woord- en communie
Mw. C. Lageschaar

za 24 dec, 18:00u., Eucharistie

Pastoor H. de Jong

zo 25 dec, 10:00u., Kindje wiegen

Mw. C. Lageschaar

za 31 dec, 19:00u., Woord- en communie
Mw. M. Beerten en Mw. G. Marneth

Aalten

zo 8 jan, 9:30u., Woord- en gebed
Werkgroep

Beltrum

za 28 jan, 19:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink

Bredevoort

zo 22 jan, 10:00u., Oecumenisch
Ds. A. Endevelde en mw. I. Verwaaijen

Eibergen

za 7 jan, 19:00u., Woord- en communie
Diaken C. Peters
za 21 jan, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Groenlo

zo 1 jan, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
za 7 jan, 15:30u.,
Pastoraal Team
zo 8 jan, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 15 jan, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 15 jan, 10:00u., Oecumenisch
Pastoraal werkster C. Roetgerink
Oude Calixtuskerk
zo 22 jan, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 29 jan, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Harreveld

zo 22 jan, 9:30u., Woord- en gebed
Werkgroep

Lichtenvoorde

zo 1 jan, 11:00u., Eucharistie
Pastor J. Baneke
zo 8 jan, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 15 jan, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 22 jan, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 29 jan, 11:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink

Lievelede

zo 8 jan, 10:00u., Woord- en communie
Werkgroep

WEEKENDVIERINGEN - VERVOLG

zo 22 jan, 10:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Mariënelde

zo 15 jan, 9:30u., Woord- en gebed
Werkgroep

Meddo

za 7 jan, 19:00u., Woord- en gebed
Werkgroep
za 21 jan, 19:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Rekken

zo 8 jan, 10:00u., Woord- en gebed
Werkgroep
zo 22 jan, 10:00u., Oecumenisch
Werkgroep

Winterswijk

za 7 jan, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Zieuwent

za 14 jan, 19:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink

za 28 jan, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Beltrum

za 11 feb, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Eibergen

za 4 feb, 19:00u., Woord- en communie
Diaken C. Peters
za 11 feb, 19:00u., Rozenkrans bidden
Werkgroep

Groenlo

zo 5 feb, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 12 feb, 9:30u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Lichtenvoorde

zo 5 feb, 11:00u., Eucharistie
Pastor J. Baneke
zo 12 feb, 11:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong

Lielvelde

zo 5 feb, 10:00u., Woord- en communie
Werkgroep

Meddo

za 11 feb, 19:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Neede

zo 12 feb, 10:30u., Woord- en communie
Werkgroep

Rekken

za 4 feb, 19:00u., Woord- en gebed
Werkgroep

Winterswijk

za 4 feb, 19:00u., Eucharistie
Pastoor H. de Jong
zo 12 feb, 9:30u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink

Zieuwent

za 11 feb, 19:00u., Woord- en communie
Pastoraal werkster C. Roetgerink

Weekendvieringen per datum

za 3 dec: Eibergen, Winterswijk
zo 4 dec: Beltrum, Groenlo, Lichtenvoorde,
Zieuwent
za 10 dec: Beltrum, Eibergen, Meddo
zo 11 dec: Beltrum, Groenlo, Lichtenvoorde,
Lielvelde, Rekken, Winterswijk
za 17 dec: Beltrum, Eibergen
zo 18 dec: Aalten, Beltrum, Groenlo,
Harreveld, Lichtenvoorde
za 24 dec: Beltrum, Eibergen, Groenlo,
Harreveld, Lichtenvoorde, Lielvelde, Meddo,
Neede, Rietmolen, Winterswijk, Zieuwent

zo 25 dec: Beltrum, Bredevoort,
Eibergen, Groenlo, Lichtenvoorde,
Mariënelde, Rekken, Zieuwent
ma 26 dec: Groenlo, Lichtenvoorde, Lielvelde
za 31 dec: Beltrum, Eibergen, Meddo,
Neede, Zieuwent

zo 15 jan: Groenlo, Lichtenvoorde, Mariënelde
za 21 jan: Eibergen
zo 22 jan: Bredevoort, Groenlo, Harreveld,
Lichtenvoorde, Lielvelde, Rekken
za 28 jan: Beltrum, Zieuwent
zo 29 jan: Groenlo, Lichtenvoorde

za 4 feb: Eibergen, Rekken, Winterswijk
zo 5 feb: Groenlo, Lichtenvoorde, Lielvelde
za 11 feb: Beltrum, Eibergen, Meddo,
Zieuwent
zo 12 feb: Groenlo, Lichtenvoorde, Neede,
Winterswijk

WEEKVIERINGEN

Aalten

Iedere donderdag om 9:00 uur, uitgezonderd
de eerste donderdag van de maand, een och-
tendgebed in de Oude Helenakerk.

Beltrum

Op woensdag 7 en 21 dec., 4 en 18 jan. en 1
feb. is er om 9:30 uur een viering in de OLV
Tenhemelopnemingkerk.

Eibergen

Op donderdag 15 dec., 1 en 16 jan. en 2 feb.
is er om 9:00 uur een viering in de H.
Mattheuskerk. Op de eerste donderdag van
de maand is er vanaf 8:30 uur aanbidding
van het Allerheiligste.

Groenlo

In de H. Calixtuskerk is wekelijks op dinsdag
met uitzondering van 27 dec. om 9:00 uur
een ochtendviering met om 8:30 uur het bid-

den van de rozenkrans.

Iedere vrijdag is er om 9:00 uur een viering
met om 8:30 uur de aanbidding van het Al-
lerheiligste.

Op woensdag 14 en 28 dec., 11 en 25 jan.
en 8 feb. is er om 19:00 een Taizé-vredesge-
bed.

Lichtenvoorde

Elke dinsdag, uitgezonderd 27 dec., om 11:00
uur rozenkransbidden, de eerste dinsdag van
de maand in de kerk, de overige dinsdagen
in de Ludgerzaal.

Gebedsgroep: woensdag 14 dec. om 14:00
uur eucharistieviering met pastoor H. de Jong.

Neede

Op dinsdag 13 dec., 10 jan. en 7 feb. is er om
9:00 uur een eucharistieviering met pastoor
H. de Jong.

Rietmolen

Op donderdag 22 dec., 12 jan. en 9 feb. is er
om 9:00 uur een eucharistieviering met
pastoor H. de Jong.

Winterswijk

In de H. Jacobuskerk vindt wekelijks op
woensdag om 9:30 uur een ochtendviering
plaats in de kapel.

In de H. Jacobuskerk wordt iedere donder-
dag om 15:00 uur de rozenkrans gebeden.

Zieuwent

In de Werenfriduskerk is op woensdag 7 en
21 dec., 4 en 18 jan. en 1 feb. om 9:30 uur
een woord- en communieviering in de kerk,
voorganger mevr M. Beerten.

Vervolg rooster op volgende pagina

OVERIGE VIERINGEN

Beltrum

Vrijdag 10 februari om 13:30 uur Carnavalsviering voorbereid door de werkgroep en school.

Groenlo

Donderdag 8 december om 9:00 uur een Eucharistieviering ter ere van Hoogfeest Maria Onbevleete Ontvangenis. Pastoor H. de Jong gaat voor.

Lichtenvoorde

Donderdag 19 januari om 10:45 een oecumenische viering van Careaz met ds. B. Caminda. Het thema is 'Het wordt licht'.

Doop Dankviering 2023

Op zaterdag 7 januari 2023 om 15.30 uur zijn we voornemens met alle doopouders en hun kinderen het nieuwe jaar goed te beginnen met een dankviering in de basiliek in Groenlo.

Deze korte gebedsviering waarin de jonge gezinnen gezegend worden, zal in het teken staan van dankbaarheid voor families en de geboorte en de doop van de kinderen.

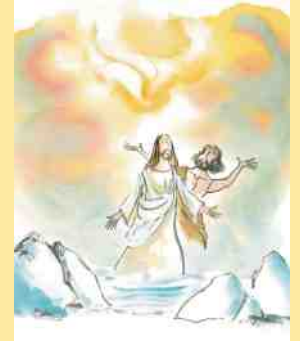
Het symbool, de Doopschelpen of Doopdruppels, worden meegegeven om er thuis een mooi plekje voor te vinden.

Natuurlijk gaat dit niet zonder elkaar ook te ontmoeten en te spreken.

Wij zorgen voor de koffie, thee en ranja met iets lekkers voor iedereen.

Ook opa's, oma's en peetooms en peettantes zijn van harte uitgenodigd. Parochianen die kennis willen maken met jonge ouders natuurlijk ook.

Hoort en zeg het voort.

Eerste Heilige Communie 2023

Met zo'n 25 communicantjes gaan wij het nieuwe voorbereidingstraject in. Daar zijn we blij mee. Opnieuw gebruiken we het project "Blijf dit doen" en sluiten we aan bij de belevingswereld van de kinderen en hun jonge ouders. De aantallen zijn dan kleiner dan voorheen, maar de kwaliteit van deelname is beslist verdiepend en waardevol. Ouders maken een bewuste keuze en willen er voor gaan en

zich inzetten. We betrekken de jonge gezinnen. Dat is meer dan de eerste keer de communie uitreiken aan een kind.

Januari staat in het teken van verhalen uit het Oude Testament en we beginnen bij de Naam van God die Hij aan Mozes bekend maakt in de brandende braamstruik.

IK ZALER ZIJN! Daarin ligt een mooie belofte en een groot vertrouwen.

Dat God dat waarmaakt blijkt uit de zorg voor zijn volk in moeilijke tijden, in de woestijntijd van hun leven. God zorgt voor voedsel dat uit de hemel neerdaalt. Het Manna dat letterlijk vertaald betekent 'wat is dat?' Daarover spreken, bidden en zingen we met de kinderen.

In februari starten we de eerste zondag met een eucharistieviering en de maandelijkse kinderveordienst. Na de viering zal er een speurtocht door de basiliek zijn. Vrijwilligers zullen daarbij helpen: oud en jong samen in de kerk.

Sacrament van Heilig Vormsel

Wij hebben allemaal kracht nodig, die Geestkracht van God.

Jezus noemt de Heilige Geest ook wel 'de Helper'. Wij hoeven het niet alleen te doen. De Geest zal ons helpen om te kunnen geloven, hopen en liefhebben.

De vormselviering heeft plaatsgevonden op zaterdag 19 november 2022 om 19.00 uur in de basiliek in Groenlo.

Twan Wolters,
Hania Tuliszka,
Fiene Besselink,
Angela Younan,
Daan Papen,
Roxanne Pennings,
Melanie Eggink.

proficiat met je
VORMSEL

Als je gevormd wordt, dan ontvang je de Geest van God. Jezus zendt ons de Heilige Geest. En die zal altijd bij je blijven om je te helpen. Maar je moet ook altijd bidden om de Geest, ook na je Vormsel. Je mag altijd bidden:

*Kom, Heilige Geest, help mij.
Laat mij het goede zien,
het goede denken, het goede zeggen.
Geef mij de liefde van Jezus.
Help mij bij mijn geloof.
Help mij om een goed christen te zijn.*

Je wordt gevormd om een goed 'christen' te zijn.

Je krijgt de opdracht mee: wees net als Jezus een teken van de liefde van God, in de kracht van de Heilige Geest.

AALTEN

Correspondenten

Annie ter Hedde
Mia Bijen, E: jomiby@hotmail.com

Vieringen

Vieringen in de Oude Helena

Kijk voor deze vieringen in het vieringenrooster Vieringen zijn te volgen via: <https://www.kerkbeeldaalten.nl/>

Viering zondag 18 december 2022

Op de vierde zondag, van de Advent horen we wat er voorafging aan de geboorte van Jezus.

Eigenlijk gebeurt dat ook op de eerste drie zondagen.

De profeten hebben het over de komst van een redder, de messias; we horen over Johannes de Doper, de achterneef van Jezus. Maar we horen ook van weerstand en onbegrip, want niet iedereen is blij met veranderingen.

Dit jaar horen we het verhaal van Jozef.

Hij moet proberen overweg te kunnen met deze onverwachte wending in zijn relatie met Maria.

Kunnen wij daar nu ook nog iets mee?

Luisterend, biddend en zingend willen we ons zo voorbereiden op Kerstmis.

Dat het licht mag brengen in onzekere tijden. De viering is op 18 december, in de Oude Helenakerk, om 9.30 uur.

Voorganger is Jos Droste, organist Dianne Ebbers-Kleine Schaars.

Viering zondag 8 januari 2023

De viering draagt de titel 'Sta op en laat het Licht over je schijnen'.

Het hoogfeest van de Openbaring des Heren of Epifanie is een groot feest. Men viert dat Jezus Christus zich kenbaar maakt aan alle volkeren. De Openbaring des Heren was oorspronkelijk een belangrijker feest dan Kerstmis. In de Oosterse Kerken wordt Kerstmis zelfs nog steeds gevierd op deze dag. In de Woord- en Gebedsdienst in de Oude St.-Helenakerk is er samenzang en luisteren wij naar de feestelijke gezangen uit de Oosterse Kerken. 'Sta op en laat het Licht over je schijnen'. (Surge et Illuminare). De viering is op zondag 8 januari om 9.30 uur. Voorganger Hans de Graaf.

De beheercommissie

De beheercommissie wil u graag uitnodigen voor de nieuwjaarsreceptie op zondag 8 januari 2023. Na de eerste kerkdienst in het nieuwe jaar willen we u graag treffen in de zaal van het Elim. Elkaar ontmoeten met een

kop koffie en wat lekkers erbij en daarna nog een afzakkertje is een goede traditie om het nieuwe jaar samen te beginnen.

Graag tot ziens op 8 januari.

En dan, aan het eind van de maand, vrijdag de 27e januari om 20.00 uur wordt u uitgenodigd voor een parochieavond. Het is dan ruim een half jaar geleden dat we het gebouw aan de Dijkstraat hebben verlaten. Een terugblik is dan op zijn plaats, maar vooral willen we de nadruk leggen op de toekomst. Hoe staan we er samen voor en hoe worden de kerkdiensten ingevuld? Ook willen we graag uw inbreng vernemen en proberen we open te staan voor het verwezenlijken van bruikbare ideeën. Komt allen. Mocht vervoer naar het Elimgebouw een probleem zijn, bel dan even naar het secretariaat telefoon 06-129 322 10 en er wordt dan naar een oplossing gezocht. Ook op de vrijdag de 27e graag allemaal tot ziens.

Allerzielen

Op zondag 30 oktober hebben we onze overledenen van het afgelopen jaar herdacht in

een viering in de Oude Helenakerk. Hun namen werden genoemd en hun dierbaren mochten een kaarsje branden bij het kruisje met hun naam. Weer een jaarlijkse mooie gedachtenis.

De Voedselbank

Wilt u s.v.p. onderstaande producten brengen voor de maand december: Kerstartikelen als speculaas/kruidnoten/chocola voor kinderen of iets lekkers voor bij de koffie in deze feestelijke maand? Voor januari: Persoonlijke verzorgingsartikelen.

U kunt de goederen brengen naar de kast in het kerkelijk bureau van de PGA aan de Ludgerstraat 64 óf naar het Stiltecentrum onder de toren van de PKN kerk, daar staat de voedselbankmand.

Dank U voor uw bijdrage.

Bloemengroet

Ook op zondag 30 oktober en 13 november is er na de viering in de Oude Helena Kerk weer een bloemengroet gebracht aan een zieke parochiaan. Het blijkt een zeer gewaardeerd gebaar te zijn.

Open Deuren langer

Het loopt heel goed met ons project 'Open Deuren'. We zien regelmatig een nieuwe gast. We geven u elke donderdagmorgen vanaf 9.30 uur de mogelijkheid om een kopje koffie te komen drinken in het gezellige gebouw Elim bij de inloopmorgen.

Met de winterperiode in het vooruitzicht kwam een voorstel om de inloopmorgen met een half uur te verlengen tot half 12. Dit om spreiding van gasten mogelijk te maken en om mensen die 's morgens meer tijd nodig hebben ook de gelegenheid te geven om naar Elim te komen.

Voorafgaande aan de 'Inloopmorgen' kunt u, zo u wilt, op de 1e donderdagmorgen van de maand de 'Bezinning' bij wonen en de overige donderdagmorgens 'Het Morgengebed'. Beiden beginnen om 9.00 uur in den Oude Helenakerk.

Kerst zonder stal

Mist u ook de mooie kerststal, die altijd in de R.K. St. Helenakerk stond?

Vanaf Kerst 2022 moeten we het zonder deze kerststal doen. Ongetwijfeld hebt u het huis versierd met een kerstboom en lichtjes en het thuis gezellig gemaakt met misschien ook een kerststalletje.

Veel vrijwilligers waren jarenlang en dagen van te voren druk bezig de stal en beelden van de zolder naar beneden te halen, de kerststal op te bouwen en te versieren met de beelden, kaarsjes en mooi groen. Geen gemakkelijk karwei! En dan moest ook nog de grote kerstboom op het priesteraltaar opgebouwd worden, ook een ingewikkeld karwei elk jaar weer.

Dit jaar is het anders. De kerk is gesloten en de stal is er niet meer, maar die was altijd wel een aandachtspunt dat veel belangstelling en bekijks trok op deze prachtige feestelijke dagen. Hij werd dikwijls bezocht door mensen met kinderen en vooral op 2e kerstdag was er altijd een open middag 'Het Kindje Wiegen'. Veel mensen, ouders/grootouders met kinderen kwamen 'Kindje Jezus' bezoeken, staken een kaarsje op en wierpen een muntje in de knikengel. Vrijwilligers zorgden voor de sfeer in het parochiecentrum en door een Kerstverhaal te vertellen bij de stal, waarbij de kinderen, aan de stoel van de verteller gekluisterd zaten, te luisteren. Nadien was er in het parochiecentrum, die sfeervol was aangekleed, tijd om even een kopje koffie of chocolademelk te drinken en na te praten. Ook hing er voor de kinderen iets lekkers in de versierde kerstboom. Altijd een druk bezochte

gezellige middag. Jammer dat dit alles voorbij is. Wel wordt er uiteraard Kerst gevierd. Wilt u een R.K. viering bijwonen, dan wordt aangeraden om een kerstviering bij te wonen in andere kerken van onze HH. Paulus en Ludger parochie zoals Lichtenvoorde en Groenlo en de kerken die nog open zijn. Ook in de Oude Helenakerk, waar de R.K. geloofsgemeenschap St. Helena heden ten dage viert is het mogelijk een PKN Kerstdienst bij te wonen. Tenslotte zijn we allen Christenen, ook al eren we de geboorte van Jezus misschien op een andere manier, maar allemaal met het zelfde doel. We vieren de geboorte van ons aller 'Jezus Christus', onze Verlosser.

Kerst 2022

Wij wensen u allen een Zalig Kerstfeest toe met vrede in alle opzichten.

Nieuwjaar

Een heel nieuwjaar voor de boeg. Wat het ons brengen zal? Niemand die het weet.

Misschien wordt het een moeilijk jaar voor de minima. Door de gestegen voedsel- en energieprijzen zal het voor veel mensen waarschijnlijk een financieel moeizaam jaar worden. We hopen voor allen, dat

niemand in de kou hoeft te zitten deze winter en dat er vrede komt op deze onrustige wereld.

Wij wensen u alle sterkte, een aangenaam,

warm en goed jaar toe.

Een jaar met vooral gezondheid en vrede zonder angst voor oorlog en geweld.

Een Zalig Nieuwjaar

De Nieuwsbrief

Indien u zich nog niet geabonneerd hebt op de digitale nieuwsbrief ligt er een uitgeprint exemplaar voor u in het 'Stiltecentrum-Mariakapel' onder de toren van de Oude Helenakerk, dagelijks geopend van 9.00 -18.00 uur. Deze geprinte versie bestaat alleen uit de pagina met mededelingen uit de geloofsgemeenschap Aalten.

U mag een exemplaar gratis meenemen.

Winterstilte

De grond is wit, de nevel wit.

De wolken waar nog sneeuw in zit.

Zijn wit, dat zacht vergrijzelt.

Het fijngetakt geboomte zit

Met witte rijp beïjzeld.

De wind houdt zich behoedzaam stil.

Dat niet het minste takgetril

't Kristallen kunstwerk breke.

De klank zelfs van mijn schreden wil

Zich in de sneeuw verstecken.

De grond is wit, de nevel wit.

Wat zwijgend toverland is dit?

Wat hemel loop ik onder?

Ik vouw de handen en aanbid

Dit grootste, stille wonder.

Door: Jaqueline E. van der Waals

BELTRUM

Correspondent

Paul Ribbers

Top 2000 in de kerk

Op zaterdag 17 december vindt er een Top 2000-viering plaats in de Beltrumse kerk. Aanvang 19.00uur. Muzikale medewerking wordt verleend door zangkoor Akkoord, Duo Weerkommen, Mengelmoes en kinderen van

basisschool De Sterrenboog.

Ook kunnen we luisteren naar gedichten en persoonlijke verhalen van volwassenen en kinderen uit Beltrum.

Na de viering staat er achter in de kerk koffie, thee en frisdrank klaar.

De toegang is gratis, wel staat er bij de uitgang een bus voor een vrijwillige gift.

BREDEVOORT

Correspondent

Jos Wessels

Kerststal bezichtigen

Ook dit jaar zal Jos Betting weer de kerststal tentoonstellen in boutique hotel en brasserie De Heerlijkheid, 't Zand 23 Bredevoort. Deze kerststal stond voorheen in de rooms-katholieke kerk van Bredevoort (zie foto). Er is ook een speciale avondopenstelling. Voor de precieze tijden, zie het plaatselijk nieuwsblad Aalten Vooruit.

Kerstwens

Katholiek Kontakt Bredevoort wenst al onze leden, onze medeparochianen van de H.H. Paulus en Ludgerparochie en onze protestantse medechristenen in Bredevoort een zalig en gezegend kerstfeest. Vrede, warmte en gezelligheid in uw eigen kring!

EIBERGEN

Correspondent

Wilhelmien Fels-de Vrugt

Afscheid Kumbayah

Op zaterdag 17 september is tijdens de Mattheusviering afscheid genomen van ons middenkoor. Na 55 jaar als koor Kumbayah hebben zij moeten besluiten om de stekker er uit te halen.

Vanwege corona en afnemend aantal koorleden, maar vooral het missen van een pianist, was het helaas niet meer mogelijk om door te gaan.

Wij betreuren dit zeer.

Met een woord van dank en een bloemetje hebben wij hen in het zonnetje gezet.

Beheercommissie

Paaskaars

De paaskaars is dit jaar naar Marietje en Wim Asschert gegaan.

Wim Doet al vele jaren met veel inzet, de werkzaamheden rondom de kerk. Vooral de tuin is een hele klus, die het hele jaar door bewerkelijk is.

Zelfs in de winter is er nog genoeg te doen.

Samen met de gehele woensdagmorgen ploeg zetten ze zich in voor het lokale kerkgebouw. Onze mooie Mattheuskerk.

Door hen deze kaars te geven, willen we de hele woensdagmorgen groep in het zonnetje zetten. Marietje verzorgt de binnenkant van de kerk. De schoonmaak [met een heel klein groepje]. En de inkoop van de koffie en thee enz. Ook zorgt ze ervoor dat op woensdag de inwendige mens voorzien wordt van de nodige koffie met een koekje. Daarvoor heeft ze ook jaren de

telefoonwacht op het secretariaat gedaan. Kortom vrijwilligers die zich inzetten voor onze geloofsgemeenschap. Waarvoor onze hartelijke dank.

Beheercommissie.

Vrijwilligersmiddag

Op zondag 18 september 2022 was er in Eibergen voor het eerst sinds jaren een middag voor alle vrijwilligers van onze locatie. Ruim 90 mensen gaven gehoor aan de uitnodiging en genoten van een barbecue verzorgd door 'MART KOOKT'. Ondanks dat het weer roet in het eten gooide, het moest net die zondag pijpenstelen regenen, genoot iedereen van het samen zijn met mede vrijwilligers. Voor herhaling vatbaar.

*Namens de beheercommissie
Wilhelmien Fels de Vrugt.*

HARREVELD

Correspondent

L. Schenk
harreveld@paulus-ludger.nl

Laatste

H. Eucharistieviering

Op 18 december om 9.30 uur wordt voor de laatste keer in de geschiedenis van onze H. Agathakerk te Harreveld een H. Eucharistieviering gehouden, waarna de kerk zal worden onttrokken aan de eredienst. Dit betekent niet dat er geen woord- en gebedsvieringen meer zullen worden gehouden. De kerk is verkocht aan de lokale stichting

“STAGATHA” en de geloofsgemeenschap kan gebruik blijven maken van de kerk, voor woord- en gebedsvieringen maar ook voor uitvaarten, met een viering van woord en gebed. De geloofsgemeenschap Harreveld prijst zich zeer gelukkig te beschikken over een werkgroep met vier enthousiaste voorgangers/lectoren die zich in willen blijven zetten om met enige regelmaat woord- en gebedsvieringen te houden, met vocale ondersteuning van het gemengd koor onder leiding van dirigent André Wessels. Ook alle andere vrijwil-

ligers, waar de geloofsgemeenschap op steunt, willen zich in de toekomst in blijven zetten. Een uitgebreid verslag treft u elders in dit blad aan.

De beheercommissie nodigt u van harte uit om deze laatste H. Eucharistieviering bij te komen wonen.

Op 24 december is er in onze kerk om 19:00 uur een Kerst woord-gebedsviering voor jong en oud. Thema van deze viering: Een cadeau voor het Kerstkind.

Ook hier hopen wij u te ontmoeten!

LICHTENVOORDE

Correspondent

Vincent Stapelbroek

Let it snow

Traditiegetrouw zal op de eerste zondagmiddag na Sinterklaas het Lichtenvoordse kerstevenement ‘Let is snow’ gehouden worden. Dit jaar valt deze kerstmarkt op zondag 11 december.

In het centrum kunt u dan genieten van allerlei leuke activiteiten, maar ook in de Bonifatiuskerk is veel moois te zien en te horen. Zo zal er op die zondagmiddag een optreden zijn van de regionaal bekende Rainbowband. Ook kunt u luisteren naar harmoniemuziek van leden van Lumio uit Lichtenvoorde. Daarnaast zullen er enkele kraampjes zijn. Hoe het programma er precies uit gaat zien, kunt u lezen in de Elna en via Facebook.

Ettens Mannenkoor

Na het mooie herfstconcert van het afgelopen najaar, zal het Ettens Mannenkoor op 16 december nogmaals een optreden in onze Bonifatiuskerk verzorgen. Dit keer betreft het een kerstconcert. Nadere informatie kunt u binnenkort lezen in de Elna en via de Facebookpagina van onze parochie en het Ettens Mannenkoor.

De Dankjewel-avond

De jaarlijkse Dankjewel-avond, die in januari zou plaatsvinden, is verplaatst naar zondag 20 mei. Wij hopen dan na de Eucharistieviering de vrijwilligers van onze geloofsgemeenschap te ontvangen voor een gezellige middag. Hierover volgt te zijner tijd meer informatie.

Actie Kerkbalans

Hoewel het nog niet geheel aan de orde is, zijn wij als beheercommissie, al gestart met de voorbereiding. De komende actie zal niet veel veranderen ten op zichte voorgaande jaren. In tegenstelling tot andere jaren starten we deze actie wel een paar weken later. Eind januari/begin februari zullen we beginnen met de rondzendingen e.d. In de komende Nieuwsbrieven zullen we tegen die tijd meer informatie verstrekken.

Graven Sterenborg

Op de katholieke begraafplaats aan de Kerkhoflaan, die sinds 1981 eigendom is van de Stichting r-k. begraafplaats Lichtenvoorde, staan ook diverse markante graven.

De beheercommissie Lichtenvoorde ontving dit voorjaar bericht van deze stichting dat van twee van dergelijke markante graven de grafrechten in 2023 aflopen, te weten de grafnummers 1080 en 1231. In beide graven zijn leden van de familie Sterenborg bijgezet, voor het eerst in 1916 en voor het laatst in 1992. De laatst bijgezette overledene (mevrouw M.F.J. Sterenborg) had geen nabestaanden en heeft een schenking aan de parochie gedaan met als tegenprestatie dat de parochie dertig jaar zorg zou dragen voor het grafonderhoud. Die termijn is op 1 januari 2023 verstreken.

De parochie is niet voornemens om de grafrechten voor 10 jaar te verlengen en zal opdracht geven om in 2023 beide graven te laten ruimen.

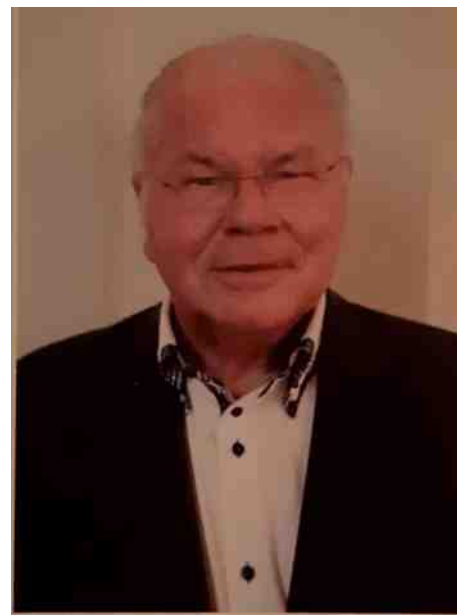
Freek Verheijen

In Memoriam

Op 22 oktober is overleden Pastoor Anton Voorpostel. Pastoor Voorpostel was van 1981 tot 1993 voorganger in de Bonifatiuskerk te Lichtenvoorde.

In een sobere woorddienst in Losser werd stil gestaan bij de levensloop van deze bijzondere pastoor. In 1939 geboren als de zoveelste zoon in een groot Twents gezin ging Anton na de lagere school naar het klein seminarie. Daarna mocht Anton op kosten van het gezin zijn Theologie- en Filosofiestudie volgen in Dublin om later in Nederland tot priester gewijd te worden. Na gediend te hebben in Twel-

lo en Lichtenvoorde trad Anton terug uit het ambt. Na een lange tijd in Engeland te zijn geweest betrok hij vanaf 2009 een appartement in Twente. Een paar maanden geleden kwam hij ten val om later aan verschillende complicaties te overlijden. Anton Voorpostel werd 83 jaar. Familie en bekenden spraken over een markante en talentvolle man die bijzonder eigengereid

Pastoor Anton Voorpostel.

was en stond voor zijn principes. Vooral dat laatste botste nogal eens met medeparochianen.

Namens de beheercommissie van de geloofsgemeenschap H. Bonifatius / H. Ludgerus wensen we alle bekende en nabestaanden veel steun en kracht toe.

Guus Hulshof

MARIËNVELDE

Correspondent

Anita Spekschoor

Halle – Mariënelde

Op zondag 25 september vond de jaarlijkse oecumenische dienst van de Protestantse Gemeente van Halle en de Rooms-Katholieke geloofsgemeenschap van Mariënelde plaats. Dit ter nagedachtenis en dankbaarheid aan de heer Chevalking. Dit jaar vond de viering in Mariënelde plaats.

Sinds het jaar 2007 hebben wij als geloofsgemeenschap Mariënelde een bijzondere band met de Protestantse Gemeente in Halle.

Deze band is gegroeid, omdat in het genoemde jaar onze kerk een schenking ontving van Gerrit-Jan Chevalking, loonwerker te Halle. Ook de kerk in Halle deelde mee en door het contact ontstond er de behoefte om jaarlijks bij elkaar te komen in een oecumenische viering. De dienst begon om 09.30. Voorganger was Mevr. A. Janssen in samenwerking met een lector uit Halle.

Het thema was: armoede en rijkdom. Het Gemengd koor verzorgde de gezangen.

Het was een mooie viering, waarbij ook veel mensen uit Halle aanwezig waren.

Tijdens de viering stond er een mooi bloemstuk voor in de kerk, welke na afloop van de viering op het graf van familie Chevalking in Halle werd gezet.

Na afloop van de dienst was er koffie/thee in de kerk en kon men nog gezellig bijpraten.

Beheercommissie Mariënelde

MEDDO

Correspondent

Joep Dorsthorst

Allerzielen 2022

Na de sluiting van de kerk proberen we nog zoveel mogelijk bepaalde activiteiten in stand te houden. Eén daarvan was onze Allerzielenviering op 2 november.

Het afgelopen jaar zijn er 8 gelovigen overleden en ook de bewoners van locatie Roetendaal en anders denkenden van Meddo die waren overleden, zijn herdacht in deze viering. Dat deze viering een warme belangstelling heeft in onze geloofsgemeenschap was ook dit jaar weer duidelijk te merken. Ruim honderd gelovigen en andere belangstellenden waren aanwezig om deze viering te bezoeken. Na afloop was de belangstelling ook op het

kerkhof, waar alle gelovigen die zijn gestorven in onze geloofsgemeenschap werden herdacht, groot. Dankzij de vele vrijwilligers en het dames- en herenkoor die daaraan gewerkt hebben om er een mooie viering van te maken, kijken we terug op avond waarin berusting, emotie en dankbaarheid duidelijk aanwezig waren. Het is bijzonder om dit mee te mogen maken. Iedereen ging met een goed gevoel weer huiswaarts.

En de klokken luiden nog

Op zondag 18 september is onze kerk ontrokken aan de goddelijke eredienst.

Voor velen een treurig moment omdat dit eigenlijk niet kan.

Een geloofsgemeenschap welke vanaf 1864 een stempel heeft gedrukt op onze Meddose gemeenschap en dankzij daardoor groot is geworden met de kerk in het midden.

Wat kunnen / willen we nog nu de kerk is verkocht. De wens van de nieuwe eigenaar is om er een multicultureel gebouw van te maken waarin vele activiteiten gehouden kunnen worden.

Op dinsdag 6 september is er een bijeenkomst geweest waarin iedereen kon aangeven welke activiteiten er nu in de kerk kunnen worden gehouden. Deze zijn genoteerd en in handen gesteld aan de 'Denktank' en de beheerscommissie.

Intern zullen er een aantal aanpassingen gedaan moeten worden. De banken moeten eruit en ook de houten vloer waarop deze banken hebben gestaan.

Daarvoor in de plaats zullen er stoelen komen. Er zal in de kerk een toiletgroep, een garderobe en een keuken gebouwd moeten worden.

De grote discussie is ook wat verwijderen we nog meer uit de kerk om het zo een algemeen karakter te geven. Het verwijderen van de doopvond, het altaar, aanwezige beelden en de staties van de kruisweg?

En wie gaan al die werkzaamheden dan uitvoeren? Vrijwilligers? Ondernemers die dit kunnen? Wat mag het allemaal gaan kosten?

Hoe nu verder als geloofsgemeenschap

Ons grote streven is om twee keer in de maand hier een viering te houden. Dit zijn woord- en gebedsvieringen, maar ook kunnen deze ingevuld worden met ander soortelijke vieringen zoals een oecumenische viering om zo de gehele dorpsgemeenschap hierin te betrekken. Iedereen mag meedoen en is daarbij van harte welkom. Ook zouden we weer thema-avonden kunnen houden. Maar is er voor dit alles wel voldoende belangstelling?

Laten we hopen dat het coronavirus ons niet meer dwars gaat zitten en dat we in ieder geval alles door kunnen laten gaan. Ook krijgen we te maken met hoge energiekosten waardoor wij ons moeten afvragen of het nog wel verantwoord is om het kerkgebouw daarvoor extra te verwarmen? Hoe kunnen we dit het beste oplossen om niet in financiële problemen te komen.

De functie van het kerkgebouw is een andere geworden maar de klokken blijven luiden en geven de tijd aan.

Joep Dorsthorst

NEEDE

Correspondent

Sjaak Ots

Beheercommissie

Ook de kerk heeft te maken met hogere energieprijzen. Bovendien is de kerk niet meer zo vol dat van het hele kerkgebouw gebruik moet worden gemaakt. Daarom is het plan om een gedeelte van het kerkgebouw middels een zeil af te sluiten, waardoor alleen het voorste gedeelte van het kerkgebouw wordt verwarmd. De aanvraag hiervoor is gedaan bij het bestuur van de Paulus-Ludger parochie. Het is eenmalig wel een uitgave maar aangezien het kerkgebouw nog wel enkele jaren in gebruik is, is het verantwoord om deze voorziening aan te brengen. Deze voorziening is opzij te schuiven, waardoor het incidenteel mogelijk is om het gehele kerkgebouw te gebruiken. De ingang van de kerk zal dan zijn bij het Achterhuis.

Mocht deze voorziening niet worden aangebracht, dan zullen we regelmatig uit moeten wijken naar het Achterhuis. Tevens wordt gekeken of op andere wijze energie kan worden bespaard, bijvoorbeeld door een koelkast niet de gehele week aan te laten voor een flesje koffiemelk.

Bedankt vrijwilligers

De vrijwilligersavond is geweest op zaterdagavond 19 november. Het is goed om op een gezellige wijze bij elkaar te zijn en de waardering te geven aan de vrijwilligers die ze verdienen. We hebben enkele vrijwilligers extra in het zonnetje mogen zetten omdat de of 25 jaar of 50 jaar bij het koor betrokken zijn. Tevens dank aan de vrijwilligers die op deze avond niet aanwezig konden zijn. Het is weer het jaargetijde dat de bladeren

vallen. Elk jaar komen dan de mannen van de onderhoudsploeg in actie om de bladeren bij elkaar te veegen en te verwijderen in de daar toe door de gemeente geplaatste korf. Hulde voor deze mannen. Ze hadden het terrein van de kerk netjes en als er iets aan de gebouwen niet in orde is, en ze kunnen het zelf repareren dan kunnen we op ze rekenen.

Seniorensoos

In Neede bestaat de seniorensoos ruim 45 jaar en is toen met veel succes opgezet door de heer Hennie Kraayenvanger. Vanaf die tijd worden er elke derde donderdag van de maand, uitgezonderd tijdens de vakantieperiode, gezellige middagen georganiseerd voor de leden van de soos. De middagen zijn begonnen in de zaal achter de Nederlands Hervormde kerk, maar nu vinden die ook plaats in het achterhuis bij onze kerk vanaf 14.00 uur tot 17.00

uur. Er is koffie en thee en er kan een kaartje worden gelegd of rummikub worden gespeeld. Er is een hapje en een drankje en er wordt bingo gespeeld.

Kerst seniorensoos

Ons jaarlijkse kerstsoos is dit jaar op donderdag 15 december bij het restaurant de Olde Mölle aan de Diepenheimsestraat.

Zoals altijd wordt er om 14.00 uur gestart en beginnen we de middag met een viering die geheel in het teken staat van de kerst. Deze viering wordt voorgegaan door pastoraal werkster C. Roetgerink, geassisteerd door onze koster H. Holtkamp. We hopen dat eenieder op tijd aanwezig is.

Na de viering gaan we er samen een gezellige middag van maken met een hapje en een drankje.

Indien u gebruik maakt van de Vlearmoebesbus dan dient u dat zelf te regelen. Na afloop van de middag zal het bestuur van de seniorensoos de bus bellen om u naar huis te laten brengen. U hoeft dus geen tijd af te spreken wanneer u weer wenst te worden opgehaald. We weten niet precies hoe laat deze middag is afgelopen maar we denken rond 18.00 uur. De kosten voor deze middag zijn voor leden € 10,- en voor niet leden, die ook van harte welkom zijn, € 15,-. Dit kunt u betalen op 15 december. Opgave graag voor 10 december aan Corrie ten Voorde, telefoon 293810 of 06-30582256 of Willy Klein Nijenhuis telefoon 292177 of 06-20182229

We zien u graag op 15 december. Met vriendelijke groet

Het bestuur van de seniorensoos

WINTERSWIJK

Correspondent

Wilhelmien Wolters

Weekendvieringen

De energiecrisis heerst alom; niemand ontkomt eraan; de crisis raakt de hele samenleving. Onze kerk gebruikt relatief veel energie. De prijs daarvan verveelvoudigt. Het is niet moeilijk zich voor te stellen wat voor financiële gevolgen dat heeft. Op het gebruik moeten we sterk bezuinigen.

De beheercommissie heeft, met goedkeuring van het pastoresteam, besloten de weekendvieringen vanaf 3 december 2022 in de bovenzal van het parochiecentrum te houden. Dit zal voorlopig gelden t/m 31 maart 2023.

Via de hoofdingang van de kerk kunt u naar het parochiecentrum. De Mariakapel blijft open om te bidden of om een kaarsje op te steken.

De eucharistieviering op kerstavond 24 december om 22.00 uur zal wel in de kerk worden gehouden. De viering op de woensdag blijft in de dagkapel.

Wij hopen dat u begrip heeft voor dit besluit en u vanaf 3 december in het parochiecentrum te treffen.

*Een hartelijke groet,
Beheercommissie H. Jacobus*

Vieringen Kerstmis

Op Kerstavond, zaterdag 24 december, is er om 22.00 uur een Eucharistieviering. Vooranger is pastoor H.A.M. de Jong. Koor Caisa zal de viering muzikaal ondersteunen. Wij hopen u van harte welkom in deze viering. Op 1e kerstdag is er geen viering in onze kerk. Op 1e kerstdag is er om 09.30 uur in Groenlo en in Lichtenvoorde om 11.00 uur een Eucharistieviering.

Kerkbalans 2022

Het jaar 2022 is bijna ten einde. De meeste toegezegde bedragen hebben wij al wel mogen ontvangen maar nog niet alle toezeggingen

gen. Dank aan allen die al hebben bijgedragen aan de kerkbalans 2022. Indien u geen toezegging hebt gedaan en alsnog wilt bijdragen aan de kerkbalans dan kunt u een bedrag overmaken op bankrekeningnummer NL72 RABO 0371 2031 12 t.n.v HH Paulus en Ludger Winterswijk met vermelding actie kerkbalans 2022.

Wij kunnen niet zonder uw jaarlijkse bijdrage. Hartelijk dank voor uw medewerking.

Werkgroep Actie Kerkbalans

Lichtjesticht

Vier Winterswijkse kerkgemeenschappen (Christengemeente De Ontmoeting, R.K. geloofsgemeenschap H. Jacobus, Doopsgezinde Gemeente en de Protestantse Gemeente) organiseren een bijzonder evenement op 24 december. Vanaf 16.00 uur zal er een Lichtjesticht zijn. Dit is een wandeling door het dorp, waarbij op verschillende locaties onderdelen van het kerstverhaal worden gepresenteerd. Uiteindelijk arriveert men, zoals de herders in het kerstverhaal, bij het Kerstkind. De wandeling in het bijzonder geschikt voor gezinnen, zit vol verrassingen en neemt ongeveer een uur in beslag. Er zijn geen kosten aan de deelname verbonden. Wel kan een vrije gift worden gegeven voor een goed doel. Tus-

sen 16.00 en 19.00 uur kan er elke tien minuten in groepsverband worden gestart vanaf de Zonnebrink kerk. Vanaf begin december is het mogelijk om je op te geven voor de wandeling. Houd daarvoor de site helderlichtwinterswijk.nl in de gaten of stuur een mail naar info@helderlichtwinterswijk.nl.

Wij hopen op een grote deelname.

Bezoekersgroep

Er is een groep van drie vrijwilligers die jaarlijks contact hebben met de ouderen van 85+ dit in verband met de verjaardag. Deze dames krijgen de namen van de parochianen met naam en adres via de kerk ledenadministratie. De groep 85+ bestaat uit ongeveer 130 personen. Er wordt met hun gebeld om een afspraak te maken, ze verwonderen zich er vaak over dat ze dit van de kerk doen. Meestal zijn de dames welkom en dat leidt tot mooie gesprekken over hun leven geloven en wat ze zoal bezig houdt. Er wordt altijd een leuke attentie mee genomen. In de gesprekken komen soms de vragen dat ze de geestelijke missen voor een gesprekje. De mensen zien ook uit naar de jaarlijkse ontmoetingsdag, in samen werking met Meddo, Aalten en Bredevoort. Maar door corona is deze een paar jaar niet geweest. De werkgroep die uit

11 personen bestaat is al druk in overleg of er in mei 2023 weer een dag kan plaats vinden. Ook de vraag naar ziekenzalving komt ter sprake en ook daar zal men aan werken. De werkgroep van 11 personen brengen ook met de Kerstdagen een leuke attentie en bij mensen waarvan de groep vindt dat zij extra aandacht nodig hebben. Wij wensen de groep succes met het goede en dankbare werk dat ze voor onze parochianen doen. Dank daar voor.

Wensen

Als u De Verbinding krijgt denkt u denk ik nog niet aan het einde van het jaar. Toch wil ik het pastoresteam, alle parochianen en vrijwilligers, de koren en allen die zich verbonden voelen met onze geloofsgemeenschap al een voorspoedig 2023 toe wensen. Er zijn in 2022 voor u soms verdrietige dingen gebeurd en soms toch ook nog leuke dingen, maar hopelijk wordt 2023 een jaar met een beter vooruitzicht waardoor we ons misschien minder eenzaam gaan voelen, meer bezoek mogen ontvangen, oorlog en geweld kan worden ingedampt en we proberen meer naar elkaar om te zien. Al deze voornemens kunnen hopelijk bijdragen tot een gezegend jaar en dat mogen we elkaar toewensen.

ZIEUWENT

Correspondenten

Anneke Kouijzer en Jos Lageschaar
ludgerziewent@gmail.com

Verslag locatieavond

Voorzitter Henry Waalderbos opent de bijeenkomst en heet iedereen welkom. Daarna volgt er een gebed.

Hans de Graaf, lid van de herbestemmingscommissie van de HH. Paulus en Ludgerparochie, ging als gesprekleider allereerst in op een stuk historie van het ontstaan van de Werenfriduskerk te Zieuwent. Tevens werd er aandacht besteed aan de ontwikkelingen binnen de parochie: dalende ledenaantallen, met daarbij dalend aantal kerkgangers en vrijwilligers. Kortom de vitaliteit staat onder druk wetende dat de financiële middelen in de toekomst zullen afnemen.

Door de beheercommissie en het hoofdbestuur is begin dit kalenderjaar gekozen om

een haalbaarheidsonderzoek herbestemming Werenfriduskerk te laten opstellen.

Hierbij zijn drie scenario's verkennend uitgewerkt. Te weten: Wonen, Sociaal-Maatschappelijk Centrum of Evenementenlocatie. Bij elk van de opties is ingegaan op de te verwachten investering en bijbehorende exploitatie. Het verdere vervolg zal allereerst zijn om het definitieve rapport binnen beheercommissie en parochiebestuur te bespreken. Ontwikkelingen in omliggende dorpen kunnen hierbij een rol gaan spelen.

Vervolgens is de exploitatie en balans van de H. Werenfridus besproken. Ruime aandacht ging hierbij uit naar het toekomstig noodzakelijk onderhoud van de kerk en hoe dit te bekostigen. Dit zal geen makkelijke opgave naar de toekomst toe worden.

Tot slot werd toegelicht hoe het verdere traject zal zijn voor de verkoop van het Parochiehuis. Dit zal gebeuren via een openbare ver-

koop, conform richtlijnen van het bisdom. De bijeenkomst werd ervaren als verhelderend hoe de situatie in Zieuwent ervoor staat. We willen Hans de Graaf bedanken voor de goede en duidelijke presentatie.

Beheercommissie H. Werenfridus

Agenda

25 november - 10 december

Ook de Werenfriduskerk kleurt weer oranje tijdens Orange the World

15 december, 19:00 uur

Midwinterhoornblazen vanaf de toren

Zaterdag 11 februari, 20:00 uur

Vrijwilligersavond na afloop van de viering in onze H. Werenfriduskerk.

Op 18 december zal de H. Agatha aan de eredienst onttrokken worden. Dat is het einde van een tijdperk óf is het misschien ook een nieuw begin? Hoe ga je door als geloofsgemeenschap? Begin november had ik een gesprek met Vincent Bokkers en Lucie Schenk. Vincent is de voorzitter en kassier en Lucie is de secretaresse van de Harreveldse beheercommissie. Hoe is de stand van zaken nu? Hoe gaat men verder?

De laatste viering

Op zondag 18 december zal om 9:30 uur de laatste eucharistieviering plaatsvinden. 'Aan het eind van de viering zal het allerheiligste uitgedragen en de Godslamp gedooft worden', vertelt Vincent. Pastoor De Jong en diaken Cor Peters zullen voorgaan bij deze viering. William Klein Zeggelink is tijdens deze laatste Eucharistieviering de lector. Het Gemengd Koor o.l.v. André Wessels zal die ochtend een mooie Maria-mis zingen en de samenzang ondersteunen.

Wat is de huidige stand van zaken?

Sinds Ronald den Hartog en pastor Dave weg zijn, zijn er geen H. Missen meer gehouden.

De voorgangers stellen de vieringen samen. In de zelfgemaakte boekjes staan, naast lezingen uit de bijbel en bekende liedjes en gebeden, ook eigen teksten. Daarnaast staan er liederen in die door Mieke Wessels zijn voorzien van eigen teksten. Eigenlijk gaan de teksten, na de samenstelling van de viering, door meerdere handen. Er zijn ook mensen bezig met het afdrucken, nieten en verspreiden van de boekjes aan Harreveldse parochianen die een kerkradio hebben.

De vieringen worden op lokaal niveau aangekondigd in de digitale nieuwsbrief Dorpsbelangen Harreveld. Ook wordt er een flyer op

Harreveldse geloofsgemeenschap de kerk huren voor de vieringen.

De kerk als ontmoetingscentrum en museum

De stichting STAGATHA heeft de kerk en drie woningen aangekocht. Het is de bedoeling dat de kerk een ontmoetings-

H. Agatha: Na de laatste viering... -Einde of nieuw begin?-

Tegenwoordig is er eenmaal per maand een woord- en gebedsviering. Dat is een bewuste keuze. De werkgroep verzorgt de vieringen. Deze wordt de ene maand voorbereid door Mieke Wessels en William Klein Zeggelink en de maand erop door Maria van Uem en Hans Weikamp. Deze koppels zijn dan ook de voorgangers en lectoren in de desbetreffende vieringen.

De vieringen worden meestal bezocht door ongeveer 25 à 30 mensen, samen met het koor circa 50 personen. Als er een jaargedachte is, zijn er vaak wat meer bezoekers: vooral familie. Over het algemeen zijn de kerkbezoekers, net als in veel andere kerken, 60 jaar en ouder.

Vincent geeft mij een aantal zelfgemaakte boekjes van de vieringen van de afgelopen periode. Ze zien er mooi uit. Zo krijg ik een indruk van de thema's: Najaar is oogsten, In liefde verbonden (met Allerzielen), Een nieuw begin (voorjaarsviering), Leven in Uw licht (Pasen), enzovoort. Vincent en Lucie vertellen dat ze een positief gevoel hebben bij de vieringen.

A-3-formaat in het kastje achter de kerk opgehangen. Daarnaast wordt de dienst ook onder de aandacht gebracht via de locatiepagina van de parochie, in de digitale nieuwsbrief en het blad De Verbinding. Kortom: er wordt veel aandacht besteed aan het organiseren van deze maandelijkse vieringen.

De maandelijkse vieringen hebben ook een duidelijke sociale functie. Na die vieringen kan men ook gezellig even napraten onder het genot van een kopje koffie.

Hoe gaan we verder als geloofsgemeenschap?

'Hier gaan we mee door', zegt Vincent, verwijzend naar de maandelijkse vieringen. Lucie beaamt dit. Uit alles wordt me duidelijk dat men een warm gevoel heeft bij deze vieringen. Op dit moment zijn er ook nog enkele andere werkgroepen actief. Er is een enthousiaste tuinonderhoudsgroep. Ook is er een bloemengroep die de kerk tijdens de vieringen op thema versiert. En het gemengd koor gaat ook gewoon door. De groepen willen verder. Via de parochie HH. Paulus en Ludger zal de

tingscentrum blijft voor bijvoorbeeld concerten, lezingen, tentoonstellingen, bijeenkomsten, seminars, enzovoort. Bovendien kunnen er, naast de maandelijkse woord- en gebedsvieringen, uitvaarten en afscheidsvieringen gehouden worden.

Het is het streven dat de kerk toegankelijk is en blijft voor iedereen. In de kerk worden schilderijen en beelden van de schilder Josten Horn tentoongesteld. Het betreft een permanente tentoonstelling met werk van deze kunstenaar en regionale kerkkunst.

En verder...

Naast de museumfunctie zal de kerk beschikbaar zijn als ontmoetingsruimte. Dat gebeurt dan onder de vlag van stichting STAGATHA en uiteraard ook in overleg met plaatselijke horeca. Naast het geloof gaat het ook om een goede band met de dorpsgemeenschap. 'We willen door als geloofsgemeenschap met de woord- en gebedsvieringen', zegt Lucie. 'Maar dan moeten er wel mensen blijven komen.'

Vincent Stapelbroek

Bedevaart naar Lourdes

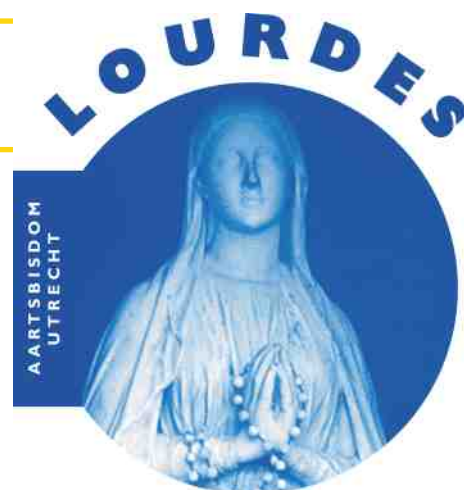
In de meivakantie 2023, van 29 april t/m 6 mei is er een bedevaart naar het Mariaoord Lourdes. Als parochie sluiten we aan bij het initiatief van de grote bedevaart die het aartsbisdom Utrecht eens in de drie jaar maakt. We reizen met onze groep per TGV, dat is een snelle trein, die ons van Noord-Frankrijk naar Lourdes brengt. Het eerste deel van de reis wordt per bus afgelegd.

Lourdes, Grot der verschijningen

De verschijningen van Maria aan Bernadette te Lourdes in 1858 zijn heel bekend. Sindsdien is het een plaats waar pelgrims, ziek en gezond, graag komen om kracht en inspiratie te vinden in gebed en samenzijn.

Er zijn inmiddels 2 informatie bijeenkomsten geweest. Een aantal mensen heeft zich als pelgrim al aangemeld. Maar, er is nog volop gelegenheid om je alsnog aan te melden en met ons mee te reizen.

Er zal tijdens deze week ook een speciaal programma zijn voor jongeren en gezinnen. Graag nodigen we gezinnen en jonge mensen uit om bij ons aan te sluiten en deze bijzondere tocht mee te maken.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Rianne van Boxtel,
T: 06-18331159 of
E: lourdeswerk@paulus-ludger.nl
Meer informatie vind je op de parochiewebsite.

Vorbereidingsgroep en begeleiding bedevaart:
Rianne van Boxtel,
Carla Roetgerink, *pastoraal werkster*
Cor Peters, *diaken*

Week van gebed voor eenheid van christenen

Zondag 15 januari 2023 om 10.00 uur bent u van harte uitgenodigd voor de oecumenische viering in de Oude Calixtus in Groenlo. Voorganger in deze viering is pastoraal werker C. Roetgerink.

ping. Verdeeldheid onder christenen verzwakt echter de kracht van dat teken en versterkt de gebrokenheid. Goed leren doen vereist dat we ervoor open staan om eerlijk naar onszelf te kijken. Samen bidden voor eenheid van

christenen stelt ons in staat na te denken over wat ons bindt. Het ondersteunt onze inzet om onderdrukking en verdeeldheid tussen mensen aan te pakken.

De Week van gebed voor eenheid van christenen 2023 moedigt kerken aan om goed te doen en recht te zoeken. Bijzondere aandacht is er voor de verdeeldheid die veroorzaakt wordt door het onrecht van ongelijkheid en racisme.

In de werkgroep oecumene Groenlo - Livelde en Beltrum is plaats voor een nieuwe enthousiaste vrijwilliger. Iets voor u? Neem dan contact op met het pastoraal team of met het parochiesecretariaat.

Leer goed te doen

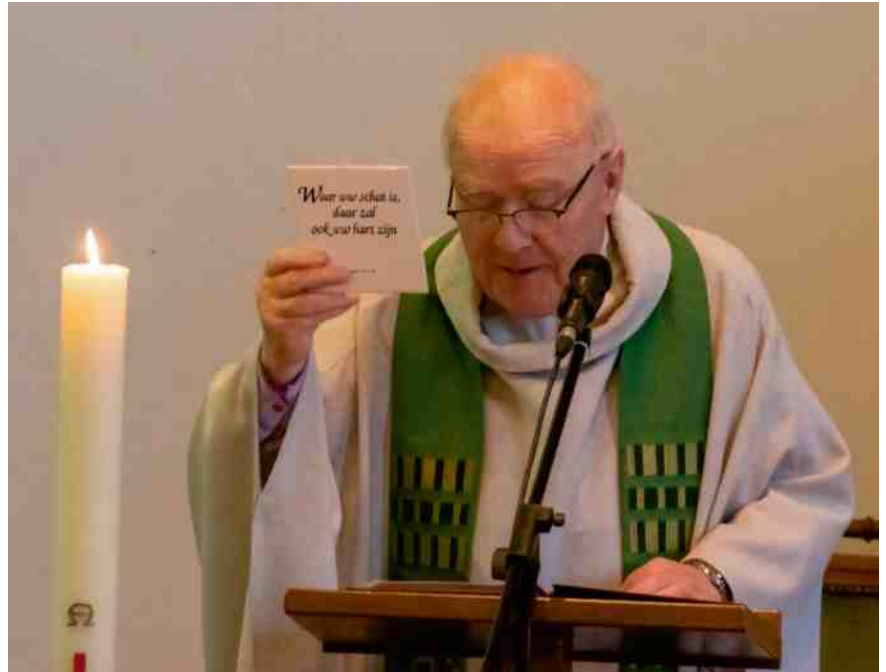
De eenheid van christenen zou een teken en voorproefje moeten zijn van de herstelde eenheid van de hele schep-

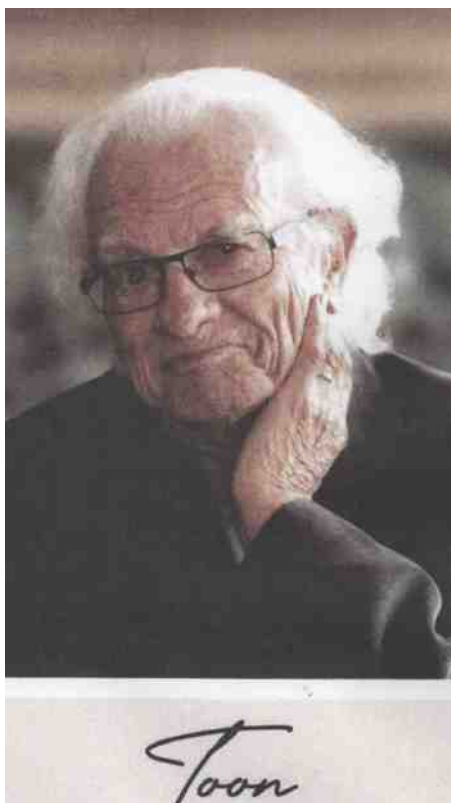
Overlijden pastor Escher

Op 11 november overleed in zorgcentrum De Stoevelaar in Goor pastor Theo Escher. Hij werd 83 jaar en was emeritus-pastoor van de geloofsgemeenschap H. Calixtus - H. Maria Moeder Gods te Groenlo. Pastor Escher was ruim 57 jaar priester van het Aartsbisdom Utrecht en 32 jaar werkzaam in actieve dienst in Groenlo. In 2004, toen hij 65 jaar werd, ging hij met emeritaat. Hij bleef echter beschikbaar voor assistentie, eerst in Groenlo en omgeving en later in zijn geboortestreek rond Hengevelde-Delden. Ook ging hij, zolang hij dit kon, voor in vieringen in zorgcentrum De Molenberg.

Hij was een diepgelovig man en pastor in hart en nieren. Een ware herder die tussen de mensen stond met een luisterend oor, een troostend woord en oprechte aandacht en zorg voor velen. Toen zijn gezondheid achteruitging en bleek dat er geen genezing meer mogelijk was, heeft Theo in overgave zijn sterven tegemoet gezien. Zijn uitvaart, die hij zelf heeft voorbereid, werd op 17 november in de Calixtusbasiliek gevierd met als celebrant pastor Cor Spithoven. Pastor Escher is begraven in Hengevelde, bij zijn huisgenote Dinie Lenselink, die hij, toen zij zorg behoefde, tot het laatst nabij is geweest. Moge hij rusten in de vrede van de Heer, die hij als priester zo trouw heeft gediend.

Overleden oud pastoor en pastors van Aalten

Pastor Toon van der Jagt

Hij was in de jaren 80 enkele jaren pastor in de St. Helena parochie te Aalten. Geboren op 15-11-1929 en overleden op 30-10-1922 in de leeftijd van 92 jaar

Pastor Theo Escher

Hij heeft in Aalten diverse malen als inval pastor gefunctioneerd in onze parochie St. Helena.

Geboren op 07-04-1939 – overleden op 11-11-2022 op de leeftijd van 83 jaar

Pastor Jan Beumer

Hij is diverse jaren pastoor geweest in de St. Helena parochie te Aalten in de jaren 1981 - 1989. Hij is overleden op 13-11-2022.

Mogen zij allen rusten in vrede.

Hun familie en naasten wensen wij sterkte met het verlies van hun dierbaren

Pastoor Jan Beumer

Schitterend wonen

Betting Wonen

B R E D E V O O R T

www.bettingbredevoort.nl

Betting Wonen BV
Prins Mauritsstraat 13-15
7126 AC Bredevoort
Telefoon: (0543) 45 15 67
info@bettingbredevoort.nl

Openingstijden:
maandag: 13.30 - 17.30 uur
dinsdag-donderdag: 9.30 - 17.30 uur
vrijdag: 9.30 - 21.00 uur
zaterdag: 9.30 - 17.00 uur

Ontmoeting en Inspiratie organiseert

The Messiah van Händel zingt Kerstmis tegemoet

Onder deze titel zal Chris Fictoor op dinsdag 13 december 2022 in de Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopnemingkerk te Beltrum een inleiding verzorgen en met ons in gesprek gaan. De commissie Ontmoeting & Inspiratie van de HH. Paulus- en Ludgerparochie nodigt u daarvoor van harte uit en wil u graag v.a. 19.15 uur met een kop koffie of thee welkom heten. De avond begint om 19.30 uur.

Chris Fictoor heeft zijn sporen verdiend als uitvoerend en docerend musicus en als componist. Tevens was hij in tal van bestuursfuncties en als leidinggevende actief.

Het wordt een boeiende en sprankelende avond met teksten en muziek van het kerst-deel uit The Messiah van Händel.

Bladmuziek 'Worthy is the lamb'

De kerken van het Midden-Oosten

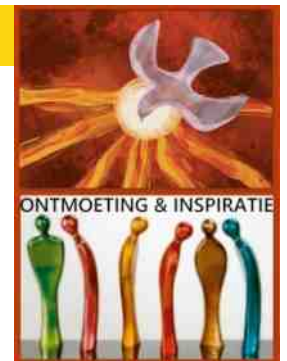
Onder deze titel zal Leo van Leijsen op dinsdag 17 januari 2023 in de Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopnemingkerk te Beltrum met ons in gesprek gaan. De commissie Ontmoeting & Inspiratie van de HH. Paulus- en Ludgerparochie nodigt u daarvoor van harte uit en wil u graag v.a. 19.15 uur met een kop koffie of thee welkom heten. De avond begint om 19.30 uur.

De Kerken van het Midden-Oosten zijn er veel in tal. Het zijn kerken met ieder een eigen gezicht. Sommige zijn oeroud en zijn al gesticht in de Bijbelse tijd. Andere zijn jonger, maar nog altijd oud. En dan zijn er kerken die relatief jong zijn, stammend uit de 19de eeuw.

We zullen deze avond deze kerken laten passeren met zevenmijslaarzen. Waar verschillen ze van elkaar? Ze zijn in te delen in bepaalde groepen. We laten wat muzikale fragmenten horen van bepaalde kerken om als het ware de verschillen met ons gehoor te proeven.

Last but not least besteden we aandacht aan de positie van de meeste kerken in moslim-samenlevingen. Daarbij zal de roerige politieke situatie van de meeste landen waarin oosterse christenen leven aan de orde komen.

Leo van Leijsen is theoloog met bijzondere aandacht voor de oosterse kerken. Hij was stafmedewerker van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Hij houdt nog lezingen over het onderwerp in het land.

GUV Uitvaartzorg

Persoonlijk, betrokken en dichtbij

“Daarom werken wij graag bij GUV!”

- Persoonlijk, betrokken, dichtbij
- Alle tijd en oprechte aandacht voor u
- De beste zorg tegen de laagste tarieven
- Eén vertrouwd aanspreekpunt

Bel daarom altijd eerst GUV!

Ook voor elders verzekerden kan GUV Uitvaartverzorging de uitvaart verzorgen!

Zonder meerkosten verzorgt GUV alle diensten uit het pakket!

Onze betrokken medewerkers in uw regio

www.guv.nl Meer weten? Bel GUV! 0800 - 0809 (gratis)

Ik-mis-je-wandeling in Bredevoort

Onder schitterende weersomstandigheden werd op zondag 13 november in Bredevoort, de vierde ik-mis-je-wandeling gehouden. De tocht is bedoeld voor iedereen die een geliefde moet missen. Samen gedenken kan een steun zijn.

De tocht ging van de Molenwal via het Vestingpark en de Mariagrot naar de begraafplaats Kloosterhof. Bij de Mariagrot werd een gedicht opgezegd en een kaars aangestoken. Aan de Kerkstraat zong het Stadskoor Bredevoort enkele liederen. Op de begraafplaats speelde de jonge koperblazersgroep Barlo-Bredevoort enkele nummers.

Tocht door het vestingpark

Op de begraafplaats kreeg ieder een graflicht om te plaatsen bij een graf of om mee naar huis te nemen. In totaal waren er circa negentig deelnemers.

De tocht was georganiseerd door Protestantse Gemeente Bredevoort en Katholiek Kontakt Bredevoort met financiële ondersteuning door het GUV.

Bij de Mariagrot in het Vestingpark

*Zalig Kerstfeest
en een
Voorspoedig Nieuwjaar*

Vrede

Je mag opnieuw geboren worden.
Je mag opnieuw vrede ervaren.

Juist jij,
geraakt door het verdriet,
getroffen door het verschrikkelijke,
in de donkere nacht van de pijn.

Juist jij,
die zo twijfelt,
geen waarde vindt in jezelf.

Jij mag opnieuw geboren worden,
nieuwe vrede vinden.

Ook jij,
die behoedt,
die warmte geeft,
die omziet naar de ander.

Vrede wordt jou aangezegd
nieuwe moed,
nieuw elan,
van harte gegund en gewenst.

Marinus van den Berg, in Lied van Verlangen